

Agô'amatoyc' Yovhannow Sarkawagay Vardapeti

Yovhannês <Sarkavag>

Goussen 3088 (17)

Johnson 3088

U N P T R F

Σ U B Y U Y U N F

⊕⊕.

ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ

ՍՍՐԿԱԻՍԳ ՎՍՐԴԱՊԵՏԻ

ԱՂՕԹԲ

ԱՂՕԹԱՄԱՏՈՅՑ

Յ Ո Վ Հ Ա Ն Ն Ո Ի

ՍԱՐԿԱԻԱԳԱՅ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ

Ի ՎԵՆԵՏԻԿ

Ի Տպարանի Մխիթարեանց

Ռ Յ Գ — 1854

3088

Ա.

ԱՌ ԱՍՏՈՒԱԾ ԷԱՅՐ

ԱՐԱՐԻՉ իմանալեաց և զգալեաց
 բնութեանց, Հայր տեառն մերոյ
 Յիսուսի Քրիստոսի, որով և ՚ի ձեռն
 որոյ զամենայն գոյացուցեալ յոչ
 էից հաստատեցեր գեղեցկապէս .
 վասն զի կամաց և հրամանի ստեղ
 ծողիդ ինչ ոչ ընդդիմանայ . և նմա
 նապէս հնարաւոր է քեզ անհասա
 նելի մտաց մերոց գործ բարւոք և
 մեծ . որպէս վկայ են ՚ի ձեռն ա
 չաց արարածք ամենայն նիւթա
 կանք և երեւելիք . որոց վախճան և
 կատարած զմարդն հաճեցար ստեղ
 ծանել, տուեալ նմա պատիւ բազ
 մագունակ և զարմանալի . որոց ա
 ռաջին և մեծ՝ լինել և անուանել
 պատկեր անձառելոյ բնութեանդ :
 Եւ ապա զնախաստեղծս քան զնա
 զգալի բնութիւնս ՚ի հարկի ծառայ
 ժի .

ութեան կացուցանելով նմա, հա-
 ւատալով ՚ի փրկութեան նմա գըր-
 դանս զգրախտին գեղեցկութիւն .
 յորում զազատութիւն և զինքնիշ-
 խանութիւն անձին նորա յայանա-
 պէս ցուցանել կամելով, աւանդե-
 ցեր փոքր ինչ նմա սլատուիրան իբր
 առհաւատչեայ մեծամեծաց ՚ի բա-
 րերար կամս քո հանդերձելոց այնմ
 նմա յաղթանակաց՝ յետ հանդիսին
 առաքինութեան : Իսկ նորա նախա-
 սլատուեալ զառ կինն կամակցու-
 թիւն օձին հաւանեցելոյ, և որ ՚ի
 նմայն և նովաւ խօսեցաւ, զաս-
 տուածային հրամանս քո կենդան-
 արարս և սուրբս որպէս զանօգտա-
 բերս և անշահս կամ ոչ ճշմարիտ՝
 սպուժեալ քամահէր . և փոխանակ
 կենաց տարաժամ ճաշակմամբն իբ-
 րեւ զգեղ մահու զստուղն ընտրեալ
 ընդունէր : Ի վերայ այսր ամենայնի
 ոչ միայն խօսատուան ոչ լինէր ՚ի հար-
 ցանել անոխակալիդ, այլ և զքեզ
 բաղբաղէր գոլ սատճառ ստահա-
 կութեանն՝ զկնոջն տուր քո նմա
 յառաջ բերեալ, և զանիծիցն վճիռ

բռնադատեալ զքաղցր և զհաշտ
 քնութեան քո կամսդ՝ ՚ի գլուխ և
 յարարածս վասն ինքեան՝ ՚ի քէն
 եղեալս ընդունէր : Որոյ ոչ երկրորդ
 ինչ և ես, մանաւանդ թէ յոյժ առա-
 ջին ՚ի չարութեան . վասն զի ոչ ըզ-
 միով եւեթ և դուզնաքեաւ անցի
 սպտուիրանաւ ՚ի մոռացմանէ կամ
 ՚ի հրասուրանաց, այլ զբովան-
 դակն անաես արարեալ կամակար
 մտօք զհրամանս քո մեծամեծս և
 բազմաշահս, մասնեցի ՚ի կորուստ
 յաւիտենական զանձն : Եւ ոչ ու-
 նիմ համարձակութիւն բանալ ըզ-
 բերան և ժտել առաջի քո, և խըն-
 դրել զքեզ յամենայն անձնէ և ՚ի
 զօրութեան իւրեանց : Աստահա-
 նամ անկանել առաջի քո . դու և
 առանց զըման ուրուք զանձառելի
 մարդասիրութեան քո հոսանս զե-
 ղեալ ծաւալեցուցեր յորդիս մարդ-
 կան : Քանզի այնպէս սիրեցեր զաշ-
 խարհս մինչեւ զՈրդիդ քո միածին
 ետուր . որոյ եկեալ քաղցրու-
 թեամբ և ինքնիշխանաբար ՚ի լուսն
 բարերար կամաց քոց աղաղակէր

ասելով . Եկայք առ իս ամենայն
վաստակեալք և բեռնաւորք , և ես
հանգուցից զձեզ :

Եւ արդ բարձրացան քան ըզ-
գլուխ իմ , մանաւանդ եթէ քան
զերկինս եւս անօրէնութիւնք իմ ,
և քան զամենայն ծանրութիւն
բեռանց 'ի վերայ իմ ծանրացաւ .
Թեթեւացո տէր ողորմութեամբ
քով , և շնորհեա հանգիստ 'ի
տաժանական խղճէհարեալ և աշ-
խատեալ մտաց իմոց . զխաւար մե-
ղաց և անօրէնութեան 'ի չարէն
սերմանեալ յիս՝ աստուածային ճա-
ռագայթիւք շնորհաց և մարդասի-
րութեան քո՝ վասնեալ մաշեա յո-
գւոյ իմմէ . զխստութիւն սրտի իմոյ
ջերմութեամբ սիրոյ քո դնելով
յիս կակղացո , և զայլանդակ խոր-
հրդոցն չարաչար բուսեալ փշոցն
անտառս իլեա արմատաքի յանձնէ
իմմէ . զսուրբ և զերկնային սերմանս
զոր 'ի ձեռն մարմնացելոյ քո Բանիդ
յաշխարհիս այսօրիկ անգաստանի
սերմանեցեր , արդիւնացուցեալ ա-
ճեցո յոգւոջ և 'ի մարմնի իմում :

Զ չարին և որք ընդ նովաւ ասլըս-
 տամք զօրութեանցն և ՚ի վերայ իմ
 թուիչս կորստաբերս ՚ի բաց հալա-
 ծեա յինէն . և արժանի արա զիս
 յայսմ հետէ տալ պտուղ քեզ բազ-
 մասլատիկ զոր սիրեան և խնդրես ՚ի
 փրկութիւն անձին իմոյ : Մի գար-
 ձուցաներ զերեսս քո ՚ի խնդրուա-
 ծաց իմոց Աստուած իմ . յիշեա
 զյաւիտենից ողորմութիւն քո և
 զգթութիւն , և լուր պաղատանաց
 անկեալ և կործանեալ ծառայի քո :
 Տուր զամենակարող ձեռն քո և
 կանգնեա զիս , վասն զի գործ ձե-
 ոաց քոց եմ . մի յիշեսցին անօրէ-
 նութիւնք իմ առաջի քո մարդասէր
 և անօխակալ . որ ոչդ կամիս զմահ
 մեղաւորի որպէս զդառնալ և կեալ .
 մի թողցես զիս մնալ յայսմիկ մե-
 ոելութեամբ . և որ ընկալար ող-
 ջութեամբ և համբուրիւ զստահա-
 կեալ որդին բնաւորական ՚ի քեզ
 անճառելեալ քաղցրութեամբդ և
 սիրով ընթացեալ ընդ առաջ , մի և
 զիս մերժեր յայդպիսոյ կենդանա-
 րար և փափագելի գթութենէդ .

զի և ես չքաւորեալ կողոպտեցայ 'ի
 հայրենի և յաստուածատուր ճո-
 խութենէն , չարապէս յաշխարհի և
 անհանճարաբար շրջելով ընդ կա-
 մակիցս այնպիսեաց խառնակ և ան-
 մաքուր վարուց , և յոյժ պատկա-
 ռելով զնոյն արձակեմ՝ բարբառ ,
 մեծապէս զանձն դատապարտելով
 և սողտանելով , 'ի քոյդ ապաւի-
 նեալ ամենառատ մարդասիրութիւն
 և անպատմելի հեղութիւն . հայր ,
 մեղայ յերկինս և առաջի քոյ , և ոչ
 եւս եմ՝ արժանի կոչիլ որդի քո . զի
 թէպէտ և մեծամեծ են բազմու-
 թիւնք մեղացն որովք մեկնեալ հե-
 ռացայ 'ի քէն , այլ առ անչափելի
 մարդասիրութիւնդ լայնատարած
 խորովք իբրեւ զոչինչ երեւին . յոր
 յուսացեալ ստուգապէս իշխեցի ա-
 նուանել և կարդալ զքեզ : Տուր
 ինձ 'ի լիախորտիկ սեղանոյ քումմէ
 փշրանս սովամահ տանջանօք 'ի կո-
 րուստ մերձեցելումս և բնաւ կորու-
 սելումս . զմերկութիւն նշաւակու-
 թեան ծանականաց իմոց ծածկեա
 ողորմութեան քո պատմուճանաւ .

զխածատուածս գաղանին բժշկեա
 և ամրացո, զի մի գտանելով մերկ՝
 որ սպասէն հանապազ՝ արկանիցէ
 զժանիսն և գտանիցիմ միւսանգամ
 լքեալ, երթալ 'ի ճանապարհս քո
 ուղիղս: Նորոգեա յիս զսպասիե-
 րին քաջաշնորհութիւն՝ զոր ժան-
 գացուցի վատթարագործութեանն
 տղմով. մերձեցիր 'ի հեռացեալս,
 ծարաւի եմ աստուածային ողջու-
 նի բերանոյ քոյ: Մի դառնալով 'ի
 բաց ըստ իրաւանց անբժշկելի զիս
 թողուցուս. 'ի գիւտ կորուսելոյս
 փութա մարգասէր, որպէս զի ու-
 րախ լիցիս և խնդացուսցես առ հա-
 սարակ զքոյսն. կենաց և ամենայն
 բարւոյ իսկականի բնութիւնդ՝ զմե-
 ռելութիւն անձին իմոյ փոփոխեա
 'ի կենդանութիւն: Եթէ յանգոյ-
 ութենէ ածեր դիւրաւ 'ի գոյու-
 թիւն, նորոգել զնոյնս դժուարի՞ն
 իցէ քեզ. և եթէ մեծամեծաց և
 անբաւից բաւական եղեր տալ բա-
 րութեանց, զիարդ ոչ զփոքրա-
 գոյնս, որ է և մեծ՝ շնորհեսցես.
 զառաւել գերազանցագոյնն ամե-

նայն մեծամեծաց բարութեանց և
 զանյուսալին բաւականացար արա-
 րածոց, միանգամայն և ամենեցուն
 իսկ շնորհեցեր մարդկան զքոյդ հա-
 մագոյ բան և միածին Որդի, մի ՚ի
 նուազագունէն զրկեր զիս : Լոյծ
 զտոռունս մեղաց իմոց . խղեա զա-
 նորէնութեան իմոյ կապանս . ըզ-
 ծանրութիւն խոցոյ այսր շղթայիցս
 խորտակեա ամենազօր . ՚ի խաւա-
 րային բանտէ աստի ընդարձակու-
 թիւն և լոյս ծառայի քում շնոր-
 հեա . արա ընդ իս վասն անուան
 քում, թէպէտ և ես ընդ անորէնս
 եդի զբաժին իմ : Հալածեա և զնիւ-
 թիչ կորստեանն իմոյ և զամենայն
 մեքենայս որոգայթից նորա հրա-
 մանաւ քով տապալեա . քան զի չիք
 բռնութիւնք դժնդակք որ կարիցէ
 կալ հակառակ ակնարկելոյ կամաց
 քոց . ՚ի սաստէ քումմէ կորիցեն
 թշնամիք ծառայից քոց, և յահէ
 քումմէ հալածեսցին ոյք ատեանն
 զխոստովանողս աստուածութեան
 քոյ . սէր ճշմարտութեան քոյ տըն-
 կեալ արմատացի յիս, և յոյս

անիմանալի բարերարութեանց քոյ
 զարթուսցէ զթմբբութիւն մտաց ի-
 մոց 'ի սուրբ հրամանաց քոյ կա-
 տարումն . որպէս զի ծառայ քո լի-
 նել և անուանել ըստ Ճշմարտու-
 թեանն արժանի եղէց , զպտուղ մե-
 ղացն՝ վասն որոյ այժմս զամօթի
 հարեալ եմ՝ կորուսանելով 'ի բաց .
 և զարդարութեանն քաջապտղու-
 թիւն բնաւորապէս յոգւոջ և 'ի
 մարմնի իմում հաստատելով առող-
 մամբ արտասուաց քեւ ամենիմաստդ
 մշակեալ , քեւ ամբացեալ յապա-
 կանչաց բարերարութեանն բերոյ ,
 արժանի եղէց ընծայել այնպէս օրհ-
 նութիւն և պատիւ քեզ և միածնիդ
 քո Որդւոյ և Հոգւոյդ ելողի 'ի քէն .
 այժմ՝ և միշտ և յաւիտեանս :

Աղօրք զղջման

Ա Ռ Հ Ա Յ Ր

ՀԱՅՐ տեառն մերոյ Յիսուսի
 Քրիստոսի որ զամենայն դոյացու-
 ցեր յանէից, զանմարմին և զան-
 իմանալի բնութիւնս և զնիւթաւոր
 արարածս՝ ՚ի ձեռն միածնի Որդւոյ
 քո համագոյակցի քեզ, և Հոգւովդ
 սրբով՝ որ ելանէ ՚ի քէն անճառա-
 բար և առանց հասանելոյ եղականի
 բնութեանս, զքո բերելով յին-
 քեան ընդ Որդւոյ ճշմարտապէս
 նմանութիւն ըստ բնութեան : Ա-
 ղաչեմ՝ զքեզ նայեա քաղցրու-
 թեամբ քով յանարժան ծառայս
 քո, և մի դարձուցաներ զերեսս
 քո ՚ի սլաղատանաց իմոց, թէպէտ
 և ես անառակեալ խոտորեցայ ՚ի
 սուրբ ճանապարհաց քոց, և գոր-

ծեցի զհակառակս պատուիրանաց
 քոց, զայրացուցանելով զանճառելի
 քաղցրութիւն երկայնմտութեան
 քո: Այլ դու ամենագութ և մար-
 դասէր, ներեա և մի մտաներ ՚ի դա-
 տաստան ընդ ծառայի քում. մի
 աւներ համար անօրէնութեանց ի-
 մոց, և մի յիշեր զբազմութիւն
 զազրալի և զանազան չարեաց իմոց.
 այլ դարձ առ իս մեծաւ ողորմու-
 թեամբ քով, և շնորհեա ինձ հե-
 ոացելումս դառնալ առ քեզ. վասն
 զի քո է և առ ՚ի քէն է ամենայնի
 փրկութիւն: Չեմ բաւական դառ-
 նալ ՚ի չարաչար սովորութեանց մե-
 ղաց իմոց, եթէ ոչ ողորմութիւն քո
 շարժեսցէ զիս. և ոչ զօրեմ յառ-
 նել ՚ի գլորմանէ աստի ծանրու-
 թեան մեղաց իմոց, եթէ ոչ ամե-
 նազօր ձեռն քո կարկառեսցի օժան-
 դակել ինձ: Ամաչեմ աղաչել զոր
 բարկացուցիդ, և երկնչիմ կալ ա-
 ռաջի քո՝ գիտելով զդատաստան
 անձին իմոց և զչափ անչափութեան
 մեղաց իմոց. այլ վստահացուցանեն
 զիս յիշատակք խորոց անբաւելի

մարդասիրութեան քո , և ժտել
համարձակութիւն տայ ինձ անհա-
տանելի խոնարհութիւն բարձրու-
թեան քո : Ասան զի թէպէտ և մեծ
են մեզք իմ , այլ յոյժ նուազ են
քան զմարդասիրութիւնս քո . և
թէպէտ և անհնարինք են անառա-
կութիւնք իմ , այլ ոչ զօրեն անգութ
զքեզ ցուցանել : Գիտեմ զի չեմ
արժանի ողորմութեան քո , բայց
դու և անարժանից սովոր ես ողոր-
մել : Չեմ անտեղեակ անվճարական
պարտեաց աղաւթի վարուց իմոց ,
սակայն յոյս ամենառատ կամօց
քոց յորդորէ զիս բողոքել զանձնէ
առաջի քո :

Եւ արդ յո՞ դիմեցից բարերար ,
եթէ ոչ դու ողորմեսցիս . զո՞յր
կոչեցից զանուն ՚ի փրկութիւն ,
եթէ ոչ միայն կարողդ և մարդա-
սէրդ ժամանեսցես : Մի սլահեր
ոխս անոխսակալդ , մի բարկանար
բնութիւնդ քաղցրութեան , մի ար-
գելուր զնորհս քո յինէն առատա-
պարգեւդ սու ամենեսեան . տուր
առաւել քան զոր հայցեմս , և պար-

գեւեա բազմապատիկ՝ քան յա-
ղագս որոյ պաղատիմս : Յիշեա զի
օտար է քեզ չողորմելն , և կամեաց
զոր յաւէտակից բնաւորապէս ու-
նիս . անսա զոր ախորժեան , և ըն-
կալ վասն որոյ կամիս՝ և ուսուցեր
հայցել ՚ի քէն . յորդուծիւն բա-
րերարուծեան ընդակից քո է , և
առատապէս զեղու կարօտելոց . և
չիք կարօտ և ցանկացեալ իբրեւ
զիս . թողուլ զմեղս և անտես առ-
նել զանօրէնուծիւնս՝ անճառելոյ
գոյացուծեան քո իսկակից է . և
չիք ոք մեղանչական և անօրինագոյն
քան զիս :

Սիրես հայր զբաշխմունս պար-
գեւաց . մի զրկեցայց ես աղքա-
տացեալս քան զամենեսին . ոչ
կամիս զմահ մեղաւորաց , այլ և
կանգնես եւս . տուր ինձ յարու-
ծիւն ՚ի մեռելուծենէ մեղաց իմոց :
Ահաւասիկ առաջի քո խոստովան
լինիմ զխղիւսայթեալ վիրաց հոգւոյ
իմոյ զանհնարին ցաւս . բժշկեա
յամենայնի կարողդ , և մի տար հի-
ւանդանալ միւսանգամ . բաւական

են ինձ առ 'ի կորուսա՝ 'ի մանկու-
 թենէ ցայժմ՝ գործեցեալքն յինէն
 չարեաց բազմութիւնքն, յայսմ հե-
 տէ կորզեալ յափշտակեացեսա տէր
 զթշուառական անձն իմ: Հեռա-
 ցայ, մերձեցո առ քեզ. մոլորե-
 ցայ, խնդրեա. կորեայ, գտանել
 խորհեցիս. տես ամենագութ ըզ-
 տառապանս իմ, և մի գարշիր յալ-
 աեղեալ անձին իմոյ ագեղութենէ.
 լուսացես աճառովք ողորմութեան
 քո յինէն զժանտացուցիչս ամենայն
 գեղոյ անձին: Դու որ 'ի կորստեան
 անօրինեալ ազգին ապրեցուցեր 'ի
 ջուրցն սաստկութենէ զսիրելին քո
 զՆոյ, կարող ես և զմեղաց ցամաքե-
 ցուցանել զհոսանս, և զընկղմեալս
 վերածել զանձինս. վասն որոյ և ա-
 ռաքեցեր զՈրդիդ քո միածին առ
 անհասանելոյ բանի նախախնամու-
 թեան քո, որպէս զի իւրով մար-
 գեղութեամբն վասն ազգի մարդ-
 կան հասարակաց կորուսելոց 'ի
 յորձանաց անօրէնութեանց ընձե-
 ուեսցէ վրկութիւն յաւիտենական
 և ճշմարիտ. որոյ չարչարանօքն ա-

րարեր մոռացումն մեղաց լինել ա-
 ռաջի քո համօրէն՝ որոց հաւատա-
 ցին որդի քո զնա, որ էրն իսկ ճըշ
 մարտութեամբ՝ գոլ: Եւ ես թէ-
 պէս և շաղախեցայ գործովք անօ-
 րէնութեան, այլ՝ ի հաւատս անդ՝
 զոր ընկալաւ եկեղեցի քո յաշա-
 կերտութենէ ուսման հրամանաց
 նորա՝ կացի առանց երկմտութեան,
 և կացից մինչեւ ցվախճան, միոյ
 խոստովանելով բնութեան զերեք-
 անձնեայ աստուածութեանդ էու-
 թիւն. զոր մատուցանեմ առաջի
 քո որպէս ընծայ ընդունելի, յայլ
 մէ ամենայնէ կապտեալ գոլով և
 աղքատ, զոր ունին ծառայք քո՝
 զամենաբարեոք փարթամութիւնն
 վարուց, զոր և ինձ այժմ տացես
 ողորմելով: Ես ինձէն իմովք կամօք
 վարատեալ ՚ի կամաց քոց՝ մատնե-
 ցայ աւազակաց, և կորուսի զճո-
 խութիւնն. այլ դու միայն ան-
 նենգդ և որդեսէր տուր ինձ վերըս-
 տին զառաջինն: Ա իրաւորեցայ յո-
 րոց եղէ ուղեկից անմտութեամբ,
 բժշկեա գարձեալ ստեղծիչդ բարի.

և արա զիս կատարեալ ամենայնիւ ,
 զոր սահմանեցեր 'ի բնէ ստեղծ
 ծուածին մերոյ . և որովք կրկին
 անգամ վարդապետեցեր 'ի ձեռն
 առաքելոց քոց և մարգարէից . որ
 սէս զի արժանի եղէց բանալ զբե-
 րան իմ 'ի պատանձմանէ աստի
 ամօթոյ մեղաց իմոց՝ 'ի փառաբա-
 նութիւն ամենասուրբ Երրորդու-
 թեանդ , Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն
 սրբոյ , այժմ և միշտ և յաւիտեանս
 յաւիտենից . ամէն :

Ս. ԴՈՐՔ 'ի դեմս մանկանց

ԱՌ ԱՅՐ ԱՍՏՈՒԱԾ

ԱՌԱՏ յամենայն տուրս բարեաց , փարթամացուցիչ աղքատաց , էապէս և միշտ բարի , Հայր տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի , որով արարեր փրկութիւն կորուսեալ ծննդոցն Ադամայ , և կանգնեցեր վերստին զորս 'ի ձեռն նորաստեղծեր 'ի պատկեր կերպարանի քո՝ զանկեալս 'ի կենաց . և զնենգիչն կենաց ծառայից քոց զխորամանկն 'ի բանսարկութիւն և յամենայն որ ինչ ոչ է հաճոյ քեզ՝ արկեալ 'ի խոնարհ , ընկեցեր յիշխանութենէ չարչարանօք Քրիստոսի քո . և զյաղթահարեալսն 'ի նմանէ հաներ 'ի վերայ գլխոյ նորա : Հայեա քաղցրութեամբ 'ի ծառայ

քո անպիտան , և մի տար թոյլ
 յառնել ինձ հակառակ գազանին
 չարի . մանուկ եմ ես և արհամար-
 հեալ . ամենակատար զօրութիւնդ
 և անսկիզբն էութիւնդ լեր ինձ
 ամբութիւն և յարկ ծածկութեան
 'ի պատերազմաց նորա . հայր որբոց ,
 խնայեա յանկատարութիւն տիոց
 մարմնոյ և մտաց իմոց . երկնչիմ 'ի
 կամակոր և 'ի թունալից օձէ անտի ,
 գուցէ անկայց վասն դիւրագայթ
 բնութեանս և անլիութեան տիոցս
 և խակութեան մտաց իմոց ընդ
 խածմամբք ժանեաց նորա : Ապրե-
 ցո զիս տէր , զահ անյաղթելի զօ-
 րութեան քո արկանելով 'ի վերայ
 նորա . և տուր ինձ կատարումն մար-
 մնոյ , հոգւոյ արութիւն , բարուց
 հաստատութիւն , կեանս հաճոյա-
 կանս բարեսէր կամաց քոց : Ձինեա
 զիս ամենայն զգուշական սպառա-
 ղինութեամբ ընդդէմ չար պատե-
 րազմողին , որպէս զԴաւիթ ծառայ
 քո հակառակ Գողիադու . հան զիս
 'ի դբոյ տառապանաց անգիտու-
 թեան , ուր ոչ գոյ ջուր քաղցր և

ամենախորժ կեցուցիչ սիրոյ քո . որ
 հաներ զՅովսէփ 'ի գբոյ մահու և
 'ի տանէ կապանաց յաթոռ թա-
 գաւորութեան : Պարգեւեա ինձ
 զսիրելին քո զիմաստութիւն և ըզ-
 հանձար , գնալ առաջի քո անմո-
 լար ճանապարհաւ և անսայթաք
 ոտիւք մտաց . որ ետուր զհոգի քո
 'ի վերայ մանկանն Գանիելի՝ 'ի պա-
 տիւ նմա , և 'ի կշտամբանս վաւա-
 շտութեան զակատեալ և մուլեգին
 ծերոցն : Առաքեա ինձ , հայր , քա-
 ջալերութիւն 'ի բարձանց քոց , և
 զօրութիւն աներկեղութեան յամե-
 նեցունց՝ որք կան հակառակ հրա-
 մանաց քոց . որպէս զի մի խաբե-
 ցայց 'ի սնոտի կենցաղոյս այսորիկ ,
 որ սովոր է գողանալ զմիտս անհա-
 տատս և գիւրաշարժս , և հեռա-
 ցուցանել 'ի քէն , կարծիս տալով
 զեղծանելեացս՝ որպէս թէ իցեն
 կայունք և անշարժելիք : Որ զօրա-
 ցուցեր զմանկունս զԱնանիանն
 ընդդէմ կալ բռնաւորական հրա-
 մանացն , և ընտրել զմահու ծան-
 րութիւն , և խիստ կապանօք 'ի հուր

բորբոքեալ սաստկապէս, զի մի ինչ յոչ հաճոյիցն քեզ երեւեսցի 'ի նոսա. և զի մի հեռասցին 'ի սիրոյ քումմէ, որ է գանձ անճառելի և ճոխութիւն յաւիտենական: Բարձրացո 'ի ստորայնոցս զմիտս իմ, և մերժեա 'ի հոգւոյ իմմէ զբաղձումս սորա. խաւարեսցին աչք մտաց իմոց 'ի ատսիլ սիրոյ սորա, զի զքեզ միայն ատսից կորովութեամբ աչաց 'ի պարգեւէ քումմէ լոյսդ անխմանալի, 'ի քեզ ցնծացայց անտխուր և անլուծանելի ուրախութեամբ:

Մանկութիւն իմ քեւ և 'ի սէր քո զբաղեսցի, կատարելութիւն իմ քեւ փառաւորեսցի, ծերութիւն իմ քեւ պարարտասցի, մահ իմ քեւ կենդանասցի, և ամենայն կենաց իմոց դու եղիցիս մատակարար և կարգաւորիչ վայելչապէս: Տես մարդասէր զպաղատանս անձին իմոյ, լուր աղօթից շրթանց իմոց, պարգեւեա ինձ զկնդրուածս իմ. մի ունայն արձակեսցես զիս յերեսաց քոց թագաւոր առատապարգեւ. զարդարեա զանզարգութիւն

իմ կատարմամբ աղօթիցս այսոցիկ .
 զի եղէց ոչ բնաւ հեռանալով՝ ի քէն՝
 թողակեալ ամենայն սարգեւօք բա-
 րեաց . զոր տեսեալ թշնամեաց իմոց
 որք ատենն զքեզ , ամաչեսցեն
 նկուն եղեալ . և որք սիրենն զքեզ՝
 փառաւորեսցին առ ՚ի քէն , և լիցի
 մեծարանս անարգութեան իմոյ . և
 և ես արժանի եղէց փառաւորել
 զքեզ ընդ Որդւոյ քում միածնի ,
 և ընդ Հոգւոյդ սրբոյ , այժմ և միշտ
 և յաւիտեանս յաւիտենից . ամէն :

Ա. Պ Օ Ր Ք

ԱՌ ՔՐԻՍՏՈՍ ՅԻՍՈՒՍ

ՈՐԴԻ Աստուծոյ՝ միածինն Յիսուս Քրիստոս, ամենայնի արարիչ որ երեւին և որոց ոչ տեսանին, անբաժանելի ընդ Հօր, ծնունդ անճառելի էութեան նորա, կատարեալ ամենայնիւ՝ որպէս յորմէ եսդ. Ճշմարտութիւն՝ որդի Ճշմարտութեան, յԱստուծոյ՝ Աստուած Ճշմարիտ. բարի՛ի բարւոյ. ՚ի կենաց կեանք. ՚ի լուսոյ լոյս անիմանալի. ժամանակաց՝ և որոց ՚ի ժամանակի և ընդ ժամանակազոյացուցիչ յոչնչէ. անժամանակ և նախայաւիտեան որդի Հօր: Նոյնակերպ և նոյնազոյ ծնողին զքեզ, անհասանելի բնութիւն, անբովանդակելի ընդ Հօր քում և ընդ Հօ-

գւոյ ելողի 'ի նմանէ՛ Աստուած :
 Յատկապէս ծնեալ՝ և միայն՝ և 'ի
 միոյ միածինն . որ զամենայն բերես
 բանիւ զօրութեան քո , զորս ածեր
 'ի գոյութիւն . զամենայն շնուս , և
 ինչ մերձենալ 'ի քեզ ոչ կարէ .
 զբովանդակ պարունակես զարա-
 րածս , և յիմեքէ ոչ պարագրիս ,
 փառաւորեալք յերկնաւորաց ան-
 մարմին գոյացութեանց :

Յորոյ ակնարկութենէք դողայ
 երկիր , սասանին լծակիցք նորա
 տարերք , ծխանին լերինք մերձենա-
 լով , վատնին անտառք , բլուրք հա-
 լին , սիւնք երկրի թռանին , երկիր
 դողայ , ալիք ծովու հնազանդին ,
 զօրութիւն նորա իշխի . քանզի փա-
 կեցեր որպէս դրամբք ճնչին աւա-
 զով : Որ ասես արեգական և ոչ
 ծագէ , և կնքես ընդդէմ աստեղաց .
 որ առնես զմեծամեծս և զանքնինս
 և զհրաշակերաս , որոց ոչ գոյ թիւ .
 որոյ կամաց տեղի տան բնութիւնք
 սերտեալք և անշարժք յինքեանս .
 ընկրկի գետ , բաժանի ծով . վէմ
 անծին և ասլառաժ ստեամբք վտա-

կաց ջուրց արբուցանէ զծարաւիս .
անդայտ և փափուկ բնութիւն օդոյ՝
կերակուր մշակեալ ի ջուցանէ քաղ-
ցըր . արեգական և լուսնոյ մշա-
շարժութիւնք դադարեն երբեմն , և
ընթանան հակառակաբար . սոսկան
ահիւ տագնապեալ ամենայն գե-
րաշխարհիկ զօրութիւնք . վասն զի
արարչի և կառավարի ոչ կարասցեն
անհլու և սաունկանող լինել նա-
խախնամեալքն և արարածք :

Իսկ լման ժամանակաց ա-
ռաքեալ ՚ի հօրէ՝ եղեր ՚ի կնոջէ ,
անեղանելի դ ըստ բնութեան , ան-
ժամանակդ՝ ընդ ժամանակաւ , և էդ
ընդ լինելութեամբ . արարիչդ՝ ա-
րարեալ , մարդ՝ Աստուած և տէրդ ,
Թագաւորդ՝ ծառայ , սկսեալ անսկզ-
բնական էութիւն . որպէս զի ան-
դրէն դարձուցանելով զհարաւորն
քեզ՝ շնորհեսցես մեզ զաստուա-
ծային բարեփառութիւնն . մարդա-
նալովդ՝ զաստուածութիւն , զբար-
ձրութիւն՝ խոնարհութեամբ , կա-
րօտութեամբ՝ զլիութիւնն , զճո-
խութիւն՝ աղքատութեամբ և տնան-

կութեամբ . ծառայութեամբ՝ զա-
 զատութիւն . և միանգամայն քեզ
 անվայելչահանօքն՝ զվայելուչն մե-
 ծուծեան քո և մարդասիրուծեան :
 Եւ կատարած կնքոյ ըստ մարմնոյ
 անօրէնուծեանն զխաչիւ մահուն
 չարչարանս . քանզի ընդ անվճար
 պարտուք դատաստանի մահու ան-
 կեալք մէք՝ ատելիք մանաւանդ ,
 քան թէ ողորմելիք՝ յաղագս կամա-
 ւոր անբանուծեանն էսք : Իսկ դու
 առատ ողորմուծեամբ և անպա-
 տում սիրով , գուծ բարերարու-
 թեան զմէնջ ունելով հատուցանել
 անձամբ զմերն կամեցար պարտիս ,
 ընծայ պատարագի զքեզ ինքն մա-
 տուցեալ հօր քում՝ փոխանակ պար-
 տաւորաց մահու յաւիտենականի ,
 ազատեցեր ՚ի կորստենէ զորդիս
 մարդկան . անմահդ մեռանելով
 ըստ մարմնոյ՝ կեցուցեր զմեռեալս
 ամբարտաւանուծեամբ և գործովք
 չարեաց . անմեղդ և անպարտ որպէս
 զորդի Աստուծոյ և Աստուած՝ զմե-
 ղապարտուծեան յաղագս մեր ըն-
 կալար դատաստան . միանգամ մե-

Ռար մարմնով՝ անմահ ըստ ինքեան
 քեզ, և յաւիտենական մեզ ետուր
 փրկութիւն . զհակառակ մեր դա-
 տապարտութեանն լճիւ բարձեալ
 'ի միջոյ՝ բեւեռեցեր ընդ խաչափայ-
 տին . յանիծից օրինացն և յորոց 'ի
 սկզբանէն փրկեցեր զմեզ գնեալ,
 յաղագս մեր լինելով անէծք . հա-
 մանգամայն բարձեր զմեզս աշխարհի
 արեամբ սատարագի քո անբծի և
 անարատի գառինդ Աստուծոյ, մա-
 տուցեալ զենուամն Աստուծոյ Աս-
 տուած : Ո՛վ անճառելեացս . փո-
 խանակ մարդկան թշնամեաց և հե-
 ռացելոց՝ սիրելիս և մերձաւորս ա-
 րարեր . ժառանգակիցս քեզ, ժա-
 ռանգս հօր քո . զբնութիւն հողե-
 դէն և անպատուեալ մեղօք՝ եղբարքս
 քեզ : Ո՞ լուաւ, ո՞ ետես յամենայն
 յաւիտեանս այսպիսի ինչ . ո՞ խօ-
 սեսցի զգօրութիւնս քո, կամ կա-
 րասցէ լսելի առնել զամենայն օր-
 հնութիւնս քո . զինչ կարասցուք
 հատուցանել ընդ պարգեւաց քոց .
 ո՞ խորհեսցի արժանապէս ընդ միտս
 իւր գէթ՝ զայսպիսի անպատում

շնորհաց . զի՛նչ է 'ի մեզ անբաւ մե-
 ծուծիւն խորհրդոյս . զմարդիկ աս-
 տուածացուցեր Աստուածդ ամե-
 նայնի և տէր . զորդիս չարին 'ի բաց
 կորզեալ հզօրդ՝ արարեր որդիս Աս-
 տուծոյ հօր քո . զարժանաւորս
 մահուն անմահի՝ յանմահուծիւն
 փոխեցեր . զծառայեցուցիչ բռնա-
 ւորն՝ կոխան ետուր ոտից ծառայից
 քոց : Պաշտելիդ և երկրպագելի
 Աստուածդ ճշմարիտ պաշտեցեր
 զմարդիկ ծառայաբար սպասաւորե-
 լով . զմարմին և զարիւն քո ջամբե-
 ցեր և արբուցեր մեզ յերկնից ի-
 ջեալ հացդ 'ի փրկուծիւն հոգւոց
 և մարմնոց մերոց : Ո՛չ ամօթ համա-
 րեցար կրակից մեզ լինել անախտդ
 Աստուած . ոչ զզուեցեր զբնու-
 թիւն աղտեղեալ և դարչելի մեղօք
 եղեալ . ոչ անարգանս վարկար և
 գործ անպատշաճ՝ փոխանակ մեր
 մեռանել : Փառք տէր անչափ սիրոյ
 քո , օրհնուծիւն քեզ մեծդ ողոր-
 մուծեամբ և յամենայնի գթած .
 օրհնուծիւն անճառելի խոնարհու-
 թեան քո . պատիւ անսահմանելի

բարձրութեան քո . փառք չարչարանաց քոց՝ Աստուած իմ Յիսուս Քրիստոս . օրհնութիւն մահու քո՝ կեանք մեր . երկրպագութիւն և շնորհ յարութեան քում՝ անմահացուցիչ մեր :

Մի անտես առներ զփրկեալս չարչարանօք քո, և զբարձրացեալս խոնարհութեամբ քո . մի թողուր միւսանգամ անկանել յերեսս իւրեանց՝ զորս ժողովեցեր աշխատութեամբ քով՝ հանգիստդ ամենեցուն, և անվաստակ որպէս Աստուած յաւիտենական : Մի քայքայեալ ցրուեսցէ, որ օձտեաց և ապականեաց երբեմն . մի դարձեալ խրոխտացի գոռոզն չար մերովս կորստեամբ և վարուց խառնակութեամբ : Գլորեցաք, կանգնեա վերստին . թշուառացաք ՚ի մեղս մեր յոյժ, և կամք ըմբերանեալ յանհամարձակութենէ . զերանութեան քո շնորհ արկանելով դարձեալ ՚ի վերայ մեր՝ ընդարձակեա զբերանս մեր ընուլ գովութեամբ, յօրհնել զփառս քո հանապաղօր և զմեծվայ :

ելչութիւնս քո : Կրկնեցաք զՃանա-
 պարհս մեր անօրէնս , յետս կացաք
 յօրինաց քոց փրկաւետաց , անտես
 արա վասն հեղման արեան քո սլա-
 տուականի : Մի ըստ մեզս մեր դա-
 տեսցիս զմեզ , և մի ըստ անօրէնու-
 թեան մերոյ հատուսցես մեզ , յիշեա
 զժողովուրդ քո զոր ստացար 'ի
 սկզբանէ 'ի ձեռն խոնարհութեան
 և մահու քո , և մի մոռանար զվե-
 ճակ ժառանգութեան քո զոր
 փրկեցեր : Դրացիք մեր ամբարիշտք
 նախատեն զմեզ՝ կործագլուխ զմեզ
 առնելով և կոխան ոտից . զերծու-
 ցես զմեզ վասն անուան քո հզօրի :
 Տանջեսցի Փարաւոն , Եգիպտոս
 սատակեսցի . դարձեալ փառաւո-
 րեսցի ժողովուրդ քո բարետոհմիկ
 և սիրեցեալ . սարիսապ այգւոյ քո
 նորօգեսցի վերստին . բարձրացի
 ցանկն , աշտարակքն կանգնեսցին ,
 մի կոխեսցեն զսա անցաւորք Ճանա-
 պարհաց . գազանք փախիցեն . ընդ-
 միջնաշաւիղն խցցի , կարկատեսցի
 խրամատութիւնն , փուշքն խլեսցին
 յարմատոց , վայելչասցի քաջապլա-

զուժեամբ այգին , սրբեսցի յառա-
 ւել եւս ստղաբերութիւն , ուրա-
 խասցի մշակողն բարի , և տնկագործն
 յատցէ , կակղացուցէ , արբուցէ
 առատութեամբ հոսանացն քաղ-
 ցունց . մի ինչ պակասեցուցէ 'ի
 դարմանոցն ստղաբերութենէ : Եւ
 դու այգիդ առաջին և ճշմարիտ , մի
 սնացուցէ զուռ քո սպականիչ և
 ժանդագործ մարախ , մի իմանալի և
 մի զգալի . ամենեքեան նոքա թա-
 ռամեսցին տկարացեալք զօրու-
 թեամբ քո մեծաւ : Մի և նշխարն
 դառնութեան երեւեսցի 'ի շաւիղս
 քո . քաղցրութիւն քո սասաիկ՝
 մաշեսցէ զդառնութիւնն , և անոյշ
 ճաշակ քո ամոքեսցէ զտաղտկալին
 մեր : Տէր , տեսանես զվարատումն
 երամոց աղաւնեաց քոց յորսորդաց
 չարաց . տեսանես զգահավիժու-
 թիւն հօտի քո 'ի գազանաց շաղղա-
 կերաց , մի անփոյթ առներ աղա-
 չեմք , այլ հալածեա զերկաքանչիւ-
 րոցն յանդգնութեամբ 'ի վերայ
 մեր յարձակմունս : Ի գրկաց քոց
 հզօր ոստիցեն 'ի սպանումն նոցա

ներք սլաքեալք յաղեղանէ սրրտ-
 մրաութեան քո . որպէս զի գառինք
 քո և մանկունք առագաստին սրր-
 բոյ ապրեալք և ազատեալք՝ բարձ-
 րացուսցեն քեզ օրհնութիւն ընդ
 Հօր քում և ընդ Հոգւոյդ սրբոյ .
 այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւի-
 տենից . ամէն :

ՀԱՅԵՆՑ ատէր 'ի տառապանս սըր-
 աի իմոյ . տես զվէրս անձին իմոյ .
 բժշկեա զմահաբեր ախտ հոգւոյ ի-
 մոյ . քեզ մեղայ , փրկու թիւնդ հա-
 լատացելոց քոց . զանձն իմ մատ-
 նեցի ախորժելով գազանին յափըշ-
 տակոյլի . եկեր զիս եկուլ զիս վի-
 շապն ապստամբ և կամակոր . այց
 արա ինձ , որ եկիր դարձուցանել 'ի
 խորոց անդնդոց , և կորզեցեր 'ի մի-
 ջոյ ժանեաց նորա զորդիս հաւա-
 տոց : Մարդասիրու թիւն քո յաղ-
 թեսցէ , շնորհք քո յաւելցին սայ-
 ծառանալ . աւազակն ամաչեսցէ ,
 բռնու թիւն նորա խափանեսցի յիս
 զօրու թեամբ աջոյ քո : Զմեղաւորս
 եկիր կոչել , զհիւանդս բժշկել . մի
 զինէն մոռացումն եղիցի քեզ տէր ,
 վասն առաւելու թեան ցաւոց և մե-
 զաց իմոց . քեզ անկարելի չիք ինչ ,

բարերար և հզօր, յորս կամեսցիս :
 Ես գարձայ 'ի բարեաց, պատասալա-
 րեա ինձ՝ տալ 'ի բարութենէ քու՛մ-
 մէ զպատուիրանաց քոց այսուհե-
 տեւ պահեստ անսխալապէս . բե-
 կու՛մն սրտի, որով ողջանան խոր-
 տակմունք անձին . արտօսը ցաւա-
 գնական, որով ողողանի ազտեղու-
 թիւն տղմոյն մեղաց . աղօթք ընդու-
 նելիս քեզ, որովք հաշտի մարդա-
 սիրութիւն քո, զոր ցասուցի խո-
 տորնակ վարուք իմովք . յիանգա-
 մայն և զոր սիրես, և որքան ինչ
 հաճոյ իցէ ամենակեցոյց և մաքրա-
 գորով կամաց քոց :

Խաւար խիտ և թանձրահոծ արկ
 'ի վերայ աչաց իմոց . լոյս գերա-
 պայծառ անարգել՝ տուր ինձ նշոյլ
 տեսանելոյ զճանապարհս սիրոյ քո,
 և զհանգստեան՝ աշխատելոյս մե-
 ղօք : Խուլ եղէ, և խոնարհեցայ,
 ոչ կամելով անսալ փրկական բանից
 քոց խրատու . մի արգելուր զմա-
 տունս քաղցրութեան շնորհաց քոց
 արկանել ընդ ականջս իմ, և բարձ-
 րացուցանել հանել զիս՝ յոր սողե-

ցայ իջի 'ի խորխորատէ թշուառու-
 թեան : Ոչ պահեցի զսերմանս բա-
 նի քո . ոչ ետու արգիւնս արմտեաց
 քոց որպէս երկիր պարարտ . թէ-
 պէտ և ուռգեցայ բազում անգամ
 անձրեւով շահեկանաւ . փուշք և
 տատասկք մոլեցան յիս իբրեւ 'ի
 խոպանի . մի իբրեւ զանպիտան եր-
 կիր անիծաներ զիս՝ մատնելով հրոյ
 անշիջանելոյ և նախանձոտի՝ յու-
 տել որպէս զհակառակորդ :

Գողացան օտարք ոչ զվաստակս
 իմ , քանզի ոչ ունէի 'ի բարեաց ինչ ,
 այլ զանձն իմ գլխովին . յափշտա-
 կեսցէ զիս ողորմութիւն քո տէր՝
 ոչ տալ գազանաց զանձն որ խոստո-
 վան առնիցի առ քեզ : Զենումն քո
 'ի խաչին , և աղբերքն արեան և ջրոյ
 զտիեզերաց մաքրեցին զաղտեղու-
 թիւն և ողջացուցին զմեւելութիւն .
 մի ես որոշեցայց յառատութենէ
 շնորհին անձառելոյ : Կորեայ և
 անանկացայ՝ վատ գոլով ծառայ և
 ապիկար 'ի գործ արքունի , ճոխա-
 ցուցանող և բախտապարգեւ՝ որ-
 պէս ողորմող և անյիշաչար տէր ,

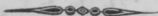
գտցես և արժանացուցես յարկի
 փառաց քոց ընդ վերջինս ծառայից
 քոց . թէպէտ և ոչ կրեցի , այլ
 գործեցի զանտեղիս . սակայն և ըզ-
 կամակորն 'ի նախայօժարու թե՛նէ
 գործողին սովոր ես թողուլ՝ 'ի վեր
 քան զքան գոլով մարդասէր : Մի
 յիշատակեսցին առաջի քո անչա-
 փու թիւնք գործոց իմոց չարեաց .
 ձրի են առ ամենեսեան սարգեւք
 քո , անբաւ են բաշխմունք ողորմու-
 թեան քո , անաչառ ես տէր 'ի բա-
 րերարու թիւնս առատութեամբ :
 Մի վասն իմ փոքրկասցին կարկա-
 ռումն ձեռաց քոց . և շնորհաց քոց
 յորդաչափութիւնք մի աղօտասցին
 իբրեւ առ անարժան : Զմահապարտ
 կեցուցանել ողորմութեամբ՝ բարե-
 հռչակ զթագաւոր ընդարձակ մտօք
 առնէ . իսկ իրաւամբք միայն գնալ՝
 հասարակական է որոց իշխեն : Եւ
 ո՞վ իցէ զուգական 'ի բարիս առնել
 անարժանից և 'ի մահուանէ դար-
 ձուցանել զարժանաւորս՝ քեզ , և
 կամ նման ստուերի ողորմութեան
 քո , նուազեալ բիւրօք բազմօք յան-

կանեւն չափոյ համեմատութեան :
 Ըստ մեծութեան քում ծաւալեա-
 ցին տուրք պարգեւաց քոց . ըստ
 փարթամութեան քում կարօտու-
 թիւնս իմ լցցի . ըստ այցելութեան
 քում կորստականութիւնս իմ գըտ-
 ցի . մի ինեւ՝ այլ քեւ սահմանեացի
 ընդարձակութիւն ձեռին քո . մի
 ես՝ այլ դու եղևցիս կանոն մարդա-
 սիրութեան քեզ ինքեան . մի որ-
 պէս եսս աղաչեմ՝ այլ որպէս դու
 կամիս սարգեւեա ինձ . ոչ ըստ
 փոքրկութեան յուսոյ իմոյ, այլ ըստ
 անբաւ մեծութեան կամաց քոց 'ի
 պարգեւասիրութիւն՝ զեղուցես
 յիս . չափ փոքր և կիսալիւր, կամ
 անշարժ և թաթաղման անփորձ՝ 'ի
 շտեմարանս քո ոչ գտանի . քանզի
 ամենափարթամ և առատապարգեւ
 թագաւորի՝ անթերի 'ի յորդանա-
 տութեանն զգանձակալ մթերայ-
 նոցն ունողի՝ ոչ վայելուչ է ճշգա-
 չափութեանն և կշռութեան հրա-
 ման, և ոչ ըստ ժամանակի փոփոխ-
 ման այլազանութիւն . ոչ և ակն-
 առութիւն երեսաց և սլատուոյ՝ որք

ժտին առնուլ՝ յորմէ ստեղծ զամե-
նեսեան, և սիրէ նովին չափով կա-
մաց: Եւ զհարգ ես տէր՝ միայն գը-
տանիցիմ՝ աղքատեալ առ դուրս
արքունեաց քոց յայնքանեաց և
յայնպիսեաց մեծաշահութեանց:

Զի թէպէտ և մեղայ յոյժ, սա-
կայն քո եմ. և ոչ դարձուցանել
զերեսս ՚ի խնդրողաց կարողութիւն
է քեզ. և սիրել, որ ետուր զքեզ
ինքն փրկանս գերելոց, և ազատե-
ցեր համօրէն զորս հաւանեցան ա-
ւետեաց քոց: Եթէ յարիւն քո ոչ
խնայեցեր հեղուլ վասն մեղաւո-
րաց, զգոյզն մի հայցուածս շնորհի
արգելո՞ւս մարդասէր: Եթէ զմար-
մին քո լի արարեր ՚ի սեղան կերո-
ղաց զքեզ, զանկեալ փշրանսն ո՞չ
պարգեւեսցես կարօտի և սովեցե-
լոյ, թէպէտ և անուանեսցես շուն:
Մի՛ տէր մի Աստուած բարերար, մի
զոր ոչն երբէք արարեր առ ոք,
քանզի ողորմած ես, արասցես առ
իս. այլ գթա ընդունելով զբանս
պաղատանացս այսոցիկ. որպէս զի
և ես ընդ գտեալս ՚ի քէն ողորմու-

Թիւն և պարգեւ բարի՝ արժանի և
 ղէց գոհանալ զքէն և փառաւորել
 զքեզ ընդ Հօր քում և ընդ Հոգւոյդ
 սրբոյ՝ այժմ և միշտ և յաւիտեանս
 յաւիտենից . ամէն :

Աղօթք

ԸՆԴԴԵՄ ՀՈԳԻՈՅՆ ՀԱՅՀՈՅՈՒԹԵԱՆ

ԿՈՐՈՒՍԵԱԼ անձին իմոյ այցելու
 մարդասէր, և լոյս անստուեր խա-
 ւարեալ մտաց իմոց, Որդի Աստու-
 ծոյ, միաժին բան և նկարագիր էու-
 թեան Հօր քո. անեղանելի և ամե-
 նայն եղելու թեան արարիչ և գոր-
 ծակից քոյոյ ծնողին. որ հաճեցար
 լինել մարդ ըստ ճշմարտութեան,
 անփոփոխելի և առանց այլայլու-
 թեան մնացեալ ըստ բնութեան մե-
 ծութեան քում. և հաւասար լինել
 ծառայից քոց և առ ՚ի քէն գոյա-
 ցելոյ կերպարանին՝ ոչ անարժան
 համարեցար: Յանպատմելի բարձ-
 րութիւն քո մնալով՝ առանց կար-
 ծեաց՝ իջեր յանչափ խոնարհու-
 թիւն. և զչարչարանս առեր յանձն

անչարչարականդ՝ չարչարելի մարդ-
կային բնութեամբ . զի զվտանդեալս
չարչարանօք մեղաց ազատեսցես ուր-
պէս բարերար : Մեռար մարմնով
անմահդ , և միշտ կենդանի և կեանք
ըստ բնութեան . որպէս զի զմեռե-
լուծիւն մերոյ բնութեանս կանգ-
նեսցես յամենայնի կարողդ : Հայեա
և այժմ 'ի տարակուսեալ մեղօք
անձն իմ . զերծո զըմբռնեալս 'ի
վիշապէն՝ զթշուառական հոգի իմ .
դարձո 'ի գլուխ նորա զսերմանեալն
'ի միտս իմ առ 'ի նմանէ զխոր-
հուրդս անօրէնութեան : Գիտես
տէր , որ քննես զխորհուրդս և
զսիրտս մարդան , զի այսպիսւոյ
դժնդակութեան չէ կամակից միտք
և ախորժակք իմ . և համարիմ բա-
րի ինձ յոյժ զմահ պատուհասի և
տանջանաց՝ քան զայնպիսի մտա-
ծութիւն , յոր ոչ երբէք յօժարեցի
'ի կամս իմ , և ոչ բնաւ քաղցրացաւ
ինձ : Արգել յինէն փրկիչ զայն-
պիսի թոյնս գազանին . մի զիս՝ որ
ոչ երբէք կամեցայ թէ խորհեցայ
այնպիսի օճիրս , պարտաւորեսցես ,

այլ զնա որ ընդ քեզ յանդգնեցաւ
 'ի կռիւ իջանել: Ոչ ակնածեաց, ոչ
 երկեալ, ոչ զարհուրեցաւ յաս-
 տուածային քումմէ իշխանութենէ
 և 'ի զօրութենէ. լրբեցաւ ասել
 զհայհոյականսն առաջի ամենայաղթ
 և անպարտելի զօրութեան քո, և
 դու ներեցեր տէր. թէպէտ և ե-
 տուր սաստիւ պատասխանի: Սաս-
 տեա և արդ գթածդ և բարեխնամ
 յայնպիսի չարեացն սերմանիչ և
 մշակ. մերժեալ հեռացո և յինէն
 ըստ որում կամեցարն յայնժամ. և
 ինձ ներեսցես՝ լինելով քաւիչ և
 ողջացուցիչ: Եթէ ոչ բարկութիւն
 քո կործանեսցէ զնա, զիմորդ ես
 տկար և անզօր գոլով կարացից
 մարտնչել ընդ չարութեանն ա-
 բուէստաւորի. որ երբեմն յայնքան
 իշխեաց գալ լինութեան լրբու-
 թիւն, մինչ զի աթոռ 'ի բարձունս
 հակառակ քեզ կարծեաց զիւր, և
 ասաց դնել յամպս և 'ի մէջ աստե-
 ղաց: Ասան որոյ իջուցեր զնա 'ի
 դժոխս ոմանս, և մատնեցեր խա-
 ւարի մինչեւ 'ի ժամանակ մի, ցոր-

Ժամ եկիր առ ծառայս քո գերեալս 'ի նմանէ . հզօրդ քան զհզօրս՝ կապեցեր զնա , սլահեւով յօրն հատուցման՝ բովանդակ իւրոյ անօրէնութեանն և չարութեան :

Արդ զի նեղեալ եմ ես վաղվաղակի լուր ինձ առնել զգատաստան յօսոխէն իմմէ . քանզի ձանձրացաւ յիս հոգի իմ , և սիրտ իմ խռովեցաւ յիս : Զխածմունս գաղանինն ողջացո փրկիչ . զմուխ նետից նորա յարձակմունս յանձն իմ՝ բժշկեա ողորմած և անօխակալ . զչարաչար յարձակմունս նորա 'ի վերայ՝ սանձիւք ցասման քո նհանջեա ընդ կրունկն . յափշտակեա զիս 'ի ժանեաց նորա կարօղդ յամենայնի . փշրեաց զօսկերս իմ , և ելից յինէն զկուշտ իւր ահագինն անուանեալ վիշապ . դու որ ողորմիսդ կորուսելոց յայսպիսի թշուառութեան՝ հնարեցիր անձին իմոյ փրկութիւն : Հեղձոյց 'ի խաւարի զկեանս իմ եղեալն կամօք խաւար , բնաւորապէս լոյսդ ճշմարիտ ծագեա ինձ յամենասփիւ ընդարձակ ճառագայթից

.քոց : Չիշխեմ բանալ զբերան իմ
 առաջի քո . կարկեցան 'ի համար-
 ձակութենէ շրթունք իմ , ծած-
 կեաց զիս ամօթ երեսաց իմոց . սա-
 կայն վստահանալով յանպատմելի
 անոխակալութեան քո անդունդս՝
 մատուցանեմ քեզ պաղատանս . մի
 դատարկ և ունայն գոգով արձակեր
 զիս . մի փակեր յինէն զառատու-
 թեան պարգեւաց քոց դրունս .
 տուր ինձ զինդրուածս իմ զայսո-
 սիկ . բաց զբերանոյ իմոյ զպասանձ-
 մունս յամօթոյ անօրէնութեան .
 հալածեա զդարանակալ առեւծն
 յորսորդութենէ կորստեան անձին
 իմոյ . թէպէտ և չեմ արժանի մա-
 սին ողորմութեան և ոչ փոքու ան-
 գամ , այլ դու և զանարժանս սովոր
 ես թոշակել ողորմութեամբ քաղ-
 ցրութեան քո : Կարօտ եմ շնոր-
 հաց քոց , բաղձամ խնդրել 'ի քէն
 զարժանի մեծութեան քո . բայց
 անհամարձակութիւն անձին իմոյ
 ափ 'ի բերան առնէ զիս : Եթէ բաց-
 ցես զբերան իմ , եթէ զխորհուրդս
 ամօթոյ ցրուեսցես յինէն , եթէ

զանձայնութիւն լեզուի իմոյ բժըշ-
 կեսցես, յայնժամ կալայց համար-
 ձակութիւն առաջի քո . յայնժամ
 զչարժել շքթանց իմոյ 'ի պաղա-
 տանս և յաղօթս թերեւս ոչ արգե-
 լից . կեցից ողորմութեամբ ընդ
 ծառայս քո և ընդ սիրելիս անուան
 քո, և օժանդակութեամբ նոցա և
 ձեռն կարկառելով՝ իշխեսցից մա-
 տուցանել քեզ պատիւ և փառս
 հանդերձ երկրպագութեամբ ընդ
 Հօր քում և ընդ Հոգւոյդ սրբոյ .
 այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւի-
 տենից . ամէն :

Է.

Ա Պ Օ Ր Ք

ԱՌ ՀՈԳԻՆ ՍՈՒՐԲ

ԱՆԲԱՌԵԼԻ և բազմազան շնորհաց առատապէս մատակարար և բաշխիչ Հոգիդ սուրբ. հոգի ճշմարտութեան, հոգի ելող՝ի հօրէ, հոգի մխիթարիչ, Աստուած Ճշմարիտ, ամենայնի արարիչ ընդ հօր և ընդ Որդւոյ, և աստուածային նախախնամութեամբ քով բերող զամենայն: Որ ըստ կամաց քոց տիրականաց բաժանես ըստ իւրաքանչիւր չափու հաւատոց, և եւս առաւել զառ ՚ի քէն առատահոս շնորհաց պարգեւս, և անճառելի գթութեամբ սիրոյ քո ամենազան բարութեամբք հարստացուցեալ բարեզարդապէս ճոխացուցանես զեկեղեցի քո՝ առաքելովք, մարգա-

րէիւք , վարդապետօք , և այլովք
դասուք արժանաւորեցելովք աս-
տուածային պարգեւաց քոց . յո-
րում եղիր և զթողութեան մեղաց
վստահութիւնն , և տկարութեան
մերոյ բնութեանս մարդասիրապէս
ետուր զօրութիւն վերստին ուղղու-
թեան և կենդանութեան 'ի մա-
հուանէ մեղաց :

Հայեա քաղցրութեամբ քով ա-
մենագութ և յիս անարժան ծա-
ռայս քո , և տուր ինձ սիրտ բե-
կեալ և հոգի զղջման . զօրացօ
զլքումն մտաց իմոց . և հալածեա
զանյուսութեան ստուեր յոգւոյ
ծառայի քում . և մեծութեամբ ո-
ղորմութեան քո՝ զսասակութիւն
անօրէնութեան իմոյ՝ որ հարկանէ
ցանկ զիս տանջեալ անբժշկական
խղճիւ , քաւեա որպէս բարերար
Աստուած . զօիղմն անառակու-
թեան գործոց իմոց լուա ամենա-
սուրբդ և իշխան սրբութեան . 'ի
գլորմանէ մեղաց կանգնեա , զխաւար
նորա հալածեա , և զվէրս առ 'ի
նմանէ զսասակողականս անձին իմոյ՝

բժշկեա . զպատճառս չարեացն իւրովք նենգութեամբքն և զամենայն պատրանս խաբէութեան նորա մերժեա յինէն . և զհաւանութիւն անմշտութեան իմոյ անտես արա և մի յիշեր : Մեծապէս անօրինեալ ցասուցի զկամս քաղցրութեան քո . և ոչ իշխեմ համարձակապէս մատուցանել աղաչանս առաջի քո . քանզի երկնչիմ՝ յիշեալ զոր ինչ գործեցի , գուցէ անարժան գոլով և լի աղտեղութեամբք՝ դառնացուցից միւսանգամ զամենասուրբ կամս քո : Բայց նեղութիւն տարակուսանաց անձին իմոյ եղկելոյ և անհրաժեշտ երկեւղ վրէժխնդրութեանն՝ իշխել կալ առաջի քո հարկեցուցանէ զիս , մանաւանդ անխմանալի քաղցրութեան քո և անեզրական սիրոյ վստահութիւն :

Եւ արդ ողորմած , տես որքան պէտս ունիմ բարերարութեան քում . և հայեաց քանի՞ սաստիկ են վիշտք անձին իմոյ թշուառացելոյ . մատիւր խոնարհեա կարողք ամենայնի բժշկել զանբժշկելի հարուա .

ծոցս ծանրութիւն մեծութեան ,
 քանզի հնարաւոր են քեզ անհնա-
 րինք . և ոչ կարէ կալ առաջի լու-
 սոյ քաղցրութեան քո խաւար ա-
 տելի վարուց իմոց . և տեղի տան
 վէրք նեխեալ հոգւոյ իմոյ բժշկա-
 կան զօրութեան քո մեծի : Եւ զի՞նչ
 իցէ բռնութիւն հակառակ զօրա-
 ցեալ յընդհանրականս , որ կարիցէ
 կալ և տեղի ունել ընդդէմ ամենա-
 զօր հրամանի քում : Ասան որոյ ա-
 ղաչեմ , նայեա և մի լուեր արտա-
 սուաց իմոց . ջնջեա զանօրէնու-
 թիւնս իմ , և դարձո յուրախութիւն
 զսուգ իմ . զմոլորեցուցիչն հալա-
 ծեա յինէն , և զմոլորեալ ծառայս
 քո խնդրեա . ընկալ և ժողովեա ՚ի
 փարախ հօտի քո , և ողորմութիւն
 ՚ի քէն գտանելոյ արժանի արա : Որ
 ոչ դարձուցանես զերեսս քո յորոց
 խնդրենն , մի և յինէն դարձուցա-
 ներ . որ ողորմիսդ թշուառացելոց
 յամենայն ժամ , աուր և ինձ մասն
 յողորմութենէ քումմէ . որ խնայ-
 եսդ քաղցրութեամբ յորս դառնան
 ՚ի ճանասպարհաց իւրեանց չարաց ,

խնայեա և յիս . թէպէտ և անադան
 ուրեմն խնդրեմ գառնալ . որ ոչդ
 ումէք պահես ոխս յետ հրաժարե-
 լոյ յատելեացն . քեզ գործոց , լեր
 և առ իս անոխակալ : Մեծապար-
 գեւդ՝ տուր ինձ սակաւիկ . և յա-
 մենայնի առատդ մի զըկեր զիս յո-
 ղորմուծենէ քումմէ . քաղցրահայ-
 եացդ առ որս 'ի քէն գոյացան , և
 զիս զձեռաց քոց գործ մի անաես
 առներ . զի ընդ ամենեսեան ոյք սի-
 րեն զքեզ և ես արժանի եղէց սի-
 րել և պահել զպատուիրանս զու-
 գապէս նոցա 'ի փրկուծիւն անձին
 իմոյ , և փառաւորել ընդ նոսին ըզ-
 քեզ՝ ուղիղ և ճշմարիտ խոստովա-
 նուծեամբ ընդ Հօր և ընդ Որդւոյ .
 այժմ՝ և միշտ և յաւիտեանս յաւի-
 տենից . ամէն :

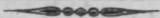
Ա. Պ Օ Ր Ք

ԱՌ ՍՈՒՐԲ ԵՐՐՈՐԴՈՒԹԻՒՆՆ

ՈՒ ՔՆՈՒԹԻՒՆ անճառելի և արարչակից համագոյ և միասնական սուրբ Երրորդութիւն . յորոյ դաւանութենէ ոչ երբէք երկմտեցի . զոր սիրեցի և պաշտեմ 'ի մանկութենէ , որոյ յոյս փրկութեան ցանկ ուրախ զիս առնէ . որոյ յիշատակաւ մխիթարիմ հանապազ 'ի հեղձուցիչ և 'ի խաւարական տրտմութենէս : Այցարա ծառայի քում առ 'ի չտալնեն գաւորին պարծել յաղթութեամբ 'ի վերայ իմ . լեր ինձ զօրութիւն , մանաւաանդ եթէ պատերազմեաց վասն իմ ընդ դառն և խիստ ախոյանին . զի տկար է զօրութիւն մտաց և մարմնոց իմոյ կալ ընդդէմ չարախոհութեան նորա . սակայն քել

մարտուցեալ իմ տկարանայ վե-
 շապն, և կորանայ ամօթով. իսկ ես
 յաղաքս քո եղէց բարձրագլուխ և
 լցեալ բերկրութեամբ. զի չեք հնար
 զքեզ կրողաց և յանուն քո խրա-
 խուսելոց ուղիղ մտօք՝ եթէ ոչ յաղ-
 թեսցեն նմա. որպէս զի զայս կա-
 տարեալ և կնքեալ՝ ծառայ քո ըստ
 ճշմարտութեան արժանի եղէց կո-
 չիլ: Եւ բերան իմ լցցի գոհու-
 թեամբ յօրհնել զփառս քո Հայր
 ճշմարիտ Որդւոյ քո միածնի, և Բան
 Հօր մարմնացեալ փրկիչ և Աս-
 տուած ՚ի վերայ ամենայն երկրի.
 և Հոգի սուրբ Աստուծոյ հաղորդ
 յամենայն մեծութիւնս և ՚ի գործս
 Հօր և Որդւոյ, նոյն գոլով ըստ
 բնութեան որպէս յԱստուծոյ Աս-
 տուած ճշմարիտ. այժմ և միշտ և
 յաւիտեանս յաւիտենից:

Թ .

Ա Ղ Օ Ր Ք

ԱՌ ԱՄԵՆԱՍՈՒՐԲ ԵՐՐՈՐԴՈՒԹԻՒՆՆ

ԱՌ քեզ տէր՝ մի և միայն՝ ապա-
ւինեալ աղաչեմ, որ անփոփոխելիդ
ես յէութեան, Երրորդութիւն
անքակ և կատարեալ, բնութիւն ան-
հասական, անտես յեղականաց՝ բա-
նաւորաց և իմաստնոց . յորմէ առ ին
սկիզբն գոյացութեան ամենայն
բնութիւնք աննիւթից և նիւթակա-
նաց, և կատարեալ հաստատեցան ՚ի
փառս և ՚ի ծանօթութիւն անքննելի
աստուածութեանդ, այլ ոչ ՚ի լրումն
ինչ պիտոյից բաւականիդ : Մի մեր-
ժեր յերեսաց քոց զԾառայս քո . և
մի անտես առներ՝ վասն որոյ հան-
դերձեալ եմ կարգալ առ քեզ . որ
նախ քան զխնդրելն շնորհես զպար-
գեւս քո . և յառաջ քան զհայցելն

գտանիս՝ որոց մատչինն առ քեզ սի-
 րով . զի ոչ յերեսս , այլ 'ի խոր-
 հուրդս հայիս ծածուկս : Արդ տես
 տէր զտառասպանս սրտի իմոյ , և ըզ-
 խառովութիւնս խորհրդոց իմոց վասն
 մեղաց՝ խաղաղացո սուրբ շնորհիւ
 քո : Ելին վերացան անօրէնութիւնք
 իմ մինչեւ յերկինս . ըստ բազում
 գթութեան քում տէր ջնջեա
 զնոսս . զհիւանդութիւնս իմ բժըշ-
 կեա . որջացո զսաստկութիւնս վիրաց
 իմոց , զոր կրեցի 'ի մարդասպան ա-
 ւազակէն . Թէպէտ և ախորժելով
 կամաց մատնեցի նմա զիս ինքն , սա-
 կայն դու տէր յափշտակեա զիս 'ի
 նմանէ : Որ կորզեսդ 'ի միջոյ ժա-
 նեաց՝ և 'ի խորոց անդնդոց դար-
 ձուցանես , փշրելով զգլուխս վիշա-
 պին՝ կորզեա և զիս . վասն զի եկեր
 զիս և եկուլ զիս վիշապն ահագին ,
 մանրամասն կոտորեաց զիս , և ելից
 յինէն զկուշտ իւր : Որ առնեսդ ի-
 րաւունս զրկելոց գատաւոր մարդա-
 սէր՝ և ընուս մեծամեծ բարութեամբ
 զկարօտս , հայեաց յաղքատու-
 թիւնս իմ , զի տնանկացայ և կորեայ .

ոչ ունիմ իրաւունս և համարձակութիւն ինդրուածոց, այլ մատուցանեմ աղերս որպէս յանցաւոր զի գիտեմ զկամաց քոց քաղցրութիւն . լուր տէր և անսա այժմ առաջի քո խոստովանութեանս, և մի պահանջեր զհամար պարտեաց իմոց :

Խոտորեցայ ՚ի քէն, մի երթար և դու խոտորնակս . անօրինեցայ, մի հատուցաներ ինձ զկշիռն . մոռացայ զառ ՚ի քէն տուեալ պատուիրանն, մի ոսոխապէս մտաներ ՚ի գատաստան ընդ ծառայի քո : Չոր աւանդեցեր ինձ՝ վատնեցի զգանձն, և այժմ եմ աղքատ և չքաւոր, քաղցեալ և ծարաւի, բոկ և մերկ, և աննշան ամենեւին . և ոչ ոք է որ ընուզայսքան սակասութիւն թշուառացելոյս . այլ և կրկին նեղութեամբ տառապեցուցանեն զիս քաղաքացիք աշխարհիս այսօրիկ՝ յանարժան վաստակս կեղելով զեղկելի կեանս, և ոչ տան ինձ գոնէ սակաւ մի հանգիստ . վասն որոյ յանսահման գրթութիւն քո վստահանալով, հայր,

փախուցեալ յայսքան կրից տառա-
պանաց՝ գիմեցի առ . քեզ : Արդ մի
եղէց վրիպեալ յակնկալութենէ
քումմէ՝ միայն գթած և անչարա-
յուշ . թէպէտ զորդիութեանն կո-
րուսի զցանկալի անուն , այլ՝ ի տէ-
րութենէ քումմէ մի եղէց զըկեալ .
զի որ ոք գայցէ առ . քեզ՝ ոչ եղիցի
արտաքսեալ , այլ վայելեսցէ ՚ի
խնամս քո :

Զաղքատութիւն իմ ճոխացո ,
թէպէտ և ոչ ըստ առաջնումն . կե-
րակրեա զանձն իմ սովամահ , գէթ
՚ի փշրանաց ամենառտտ սեղանոյ
քո . զովացո զպապակումն շրթանց
իմոց՝ միայն ծայրիւ մատին . զխառ-
նելեացն զառատ արբումն , և զսուրբ
զենլեացն ամենաշնորհ կերակուր՝
լքի անզգամութեամբ . սակայն ՚ի
չափաւորէ անտի մի եղէց զըկեալ :
Տուր յոտս իմ կօշիկս , զի մի գար-
ձեալ յօձէ անտի խածեալ անկայց
և իսպառ կորեայց . զմերկութիւնս
իմ զգեցո , թէպէտ և ոչ առաջնով
զգեստու . զի թէ իցէ իսկ մաշկե-
ղէն , սակայն ՚ի . քէն կազմեալ . որ-

պէս զի մի եղէց միւսանդամ՝ ցրտա-
 կէզ և խորշակահար՝ ՚ի կրկին և հա-
 կառակ զայս ունող բանսարկուէն :
 Դիր ՚ի ձեռս իմ՝ զնշան մատանւոյ .
 զի մի թուեցայց ոչ գող քո, և վասն
 այնորիկ դարձեալ վերաւորեցայց .
 այլ ՚ի սուրբ կնքոյ քումմէ զարհու-
 րեալ իւրովքն ստամբակն չար՝ փա-
 խիցէ, և ապրեցայց ես : Արդ բա-
 ւականդ ամենայն բարու թեանց առ
 ամենեսին՝ զունայնացեալս յայս-
 քան բարու թեանց լցո յաննուազ
 փարթամու թենէ քումմէ, և զերծո
 զիս ՚ի տառապեցուցչաց իմոց, և արա
 վաստակել ՚ի սուրբ այգւոջ քում
 առանց դանդաղանաց, թէպէտ և
 տարաժամ. զի թերեւս ՚ի ձեռանէ
 քումմէ ընդունել զնորհս ընդ վեր-
 ջինս արժանի եղէց, և մատուցա-
 նել ընդ նոսին գոհութիւն և փնռս
 սրբոյ և անզուգական համապատիւ
 Երրորդութեանդ . այժմ և միշտ և
 յաւիտեանս յաւիտենից . ամէն :

Ժ .

Ս. Պ Ի Ր Ք

Ա Ռ Ո Ր Դ Ի Ն

ՈՐԴԻ և բան հօր՝ Աստուած
Ճշմարիտ, որ եղեր մարդ կատա-
րեալ, և հաճեցար չարչարանս
յանձն առնուլ, զի զչարչարեալս 'ի
մեղաց զազգս մարդկան զերծու-
ցես 'ի չարչարանաց անտի . և մեռար
մարմնով վասն խափանելոյ զմահ .
չեմ արժանի կարգալ զանուն քո,
բայց վասն անճառելի սիրոյ քո մե-
ծութեան՝ որ խոնարհեցոյց զքեզ
յայս ամենայն, վստահանամ աղա-
չել զհեղուծիւն քո : Լուր ինձ
վասն չարչարանաց քոց, և ընկալ
զխոստովանութիւն սրտի և շրթանց
իմոց, զոր մատուցանեմ առաջի քո
այսօր . և շնորհեա ինձ ազատու-
թիւն 'ի ծառայութեանէ մեղաց, և

քաւուծիւն գործոցն անօրէնու-
ծեան :

Տոռունք մեղաց պատեցան զինեւ
'ի մանկուծենէ իմմէ, և որսացան
զիս անօրէնուծիւնք, և կամ շա-
ղեալ անարձակ կապովք. և հնար
լուծման՝ բայց 'ի քէն՝ չիք ուրեք
գտանել ինձ : Խոնարհեաց 'ի փր-
կուծիւն անպիտան ծառայի քո .
քակեա զչարաչար հիւամունս մա-
նուածոյ կապանաց իմոց, և լոյծ
զվարակեալ 'ի դժնդակ տանջանաց
զանձն իմ. հան 'ի ստուերաց մա-
հու զկեանս իմ. որ զՂազար 'ի բար-
բաւ ձայնի աստուածուծեան քո
ածեր արտաքս 'ի ստորին վայրաց
երկրի և մահու : Վասն զի կարես
միշտ զանկարելիս, և հզօր ես 'ի վե-
րայ բնուծեան. և չիք դիմադար-
ձուծիւն քեզ 'ի հակառակուծենէ
ուստեք : Գթա 'ի կորստական ան-
ձին իմոյ տառապանս. և տես զնե-
ղուծիւն սովորուծեան չարին բնա-
կելոյ յիս, որ ձգէ օր ըստ օրէ ըղ-
տկարուծիւն հոգւոյ իմոյ յալս
խաւարի, և 'ի մահ մշտնջենական .

և տուր զկենդանի և զաներեւոյթ
 բարբառ քո 'ի յարուժիւն կենդա-
 նութեան . կապեա զհզօրն , և ար-
 ձակեա զտկար անձն իմ : Փախիցէ
 չար սովորութիւնն 'ի ծագմանէ
 քումմէ , և խաւարն քայքայեալ
 ցրուեսցի յիմանալի ճառագայթից
 քոց . և եղիցի վերին՝ ստորինս , և
 որ մեռայս կենդանացայց քեւ :
 Զնեխութիւն վիրաց իմոց բժշկեա
 տէր . զլուծումն անդամոց հոգւոյ
 իմոյ հաստատեա . զկուրութիւն
 մտաց իմոց լուսաւորեա . զորս կո-
 չեցի առ իս՝ յետ առաջնոյ հրամա-
 նաւ քով մաքրութեան՝ յաղագս առ-
 չարն յարդարման և պատրաստու-
 թեան , զեօթանեսին , այլ և զէ-
 դէոնս այսոցն , միւսանդամ սաս-
 տիւ ձայնի քո հալածեա . և դարձո
 'ի զգայութիւն զափշուութիւն մտաց
 իմոց : Յիմարեցայ՝ հետեւելով ան-
 զգամին ուսման . իմաստութեան
 անչափելիդ ծով՝ իմաստնացո զիս :
 Անզգուշութեամբ իմով և մոլորա-
 պէս յածմամբ գաղանակուր եղէ .
 հովիւդ մեծ և ամենաքաջ , հնարեա

ցիս ինձ փրկութիւն դարձեալ, և արասցես արօտակից ճարակաւորաց քոց զիս :

Եւ զիս՝ որդի կարացից բանիւք մի ըստ միոջէ զանհուն յինէն գործեցելոց այլանդակաց չարեաց պատմել զբազմութիւնս : Միայն զքեզ զգիտակդ ամենայնի անկեալ յերկիր աղաչեմ, թողութիւն շնորհեալ և քաւիչ լեր . և տուր ինձ զմնացորդս աւաղելի կենաց իմոց 'ի հաճոյս քեզ անցուցանել, և գնալ ըստ պատուիրանաց քոց ամենայն կարգաւորութեամբ վարուց քրիստոնէութեան՝ առանց յետս դառնալոյ յամենադժնեայ սովորութիւնն . և սլարգեւեա ինձ աղբերս արտասուաց . որպէս զի ողորմութեամբ քով 'ի ձեռն այնր աւազանի երկրորդի լուսացին և ջնջեսցին սոսկալի աղտեղութիւնք մեզաց իմոց . և արժանի եղէց կալ համարձակութեամբ առաջի աթոռոյ շնորհաց քոց . և կանխել 'ի գթութեան քո հայցմունս առանց հեղգութեան և դանդաղանաց . և դտանել 'ի քէն

զվայելչականն աստուածու[թեան
 քո աստաշնորհ բարերարու-
 [թիւնս . և քեզ մատուցանել երկըր-
 պագու[թիւն և պատիւ ուղղակի
 փառատրու[թեամբ և խոստովանու-
 [թեամբ ընդ Հօր և ընդ Հոգւոյդ
 սրբոյ . այժմ և միշտ և յաւիտեանս
 յաւիտենից . ամէն :

ԺԱ.

Աղօթք

Ա Ռ Ո Ր Դ Ի Ն

Ի ԼՈՒՍՈՅ Ճշմարտէ համագոյակ
լոյս , յԱստուծոյ Աստուած , 'ի
կենաց կեանք , բան Հօր և Որդի
միածին . անժամանակ , անեղանելի ,
արարիչ ամենայնի . որ հաճեցար լի-
նել որդի մարդոյ , և արարիչդ՝ ա-
րարած՝ մարմնով . բանդ՝ մարմին .
անեղդ՝ եղեալ . անմահդ՝ մահկա-
նացու . փոքր՝ մեծդ , և ճոխդ՝ աղ-
քատ . որ 'ի սկզբանէ ընդ Հօր և
միշտ էակ՝ մանուկ 'ի կուսէն , իմոյս
լեր կատարիչ մանկութեան : Քան-
զի դու և ամենայն ըստ ինքեանց
անկատարից ես լրական զօրու-
թեամբ քով . և արարիչ որոց 'ի ըզ-
գայութեան , և իմանալեաց ամենե-
ցունց : Իմաստութիւնդ Հօր , տուր

ինձ անուանակիր լինել՝ ճշմարիտ
 իմաստութեամբ քով և հրամայեա
 իմաստնանալ ինձ . և անճառելիդ
 կատարելութիւն կատարեա զիս
 հոգւով : Նորոգեսցի որպէս ար-
 ծըւոյ զօրութիւն մանկութեան ի-
 մոյ , վասն լինելոյ քո մարդ նոր : Մի
 տար կռուել յիս հնութեան կեր-
 պարանին , և նմանութեան՝ զառիժ
 հնոյն մարդոյ . և եթէ ընկալայ եր-
 բէք , զերծ 'ի բաց՝ որպէս զքուրձն
 սգոյ յամենայն ազգէ մարդկան .
 դաստիարակեա զսամութիւն մտաց
 իմոց , ուսո ինձ գնալ 'ի հրամանս
 քո . և մի տար թոյլ սխալոտ և դիւ-
 րայանց հասակիս այսորիկ՝ տղայ-
 օրէն բարուք՝ ստահակութեամբ գը-
 նալ . այլ ըստ աստուածային հեղու-
 թեան քո և ըստ մեծի և անհասա-
 նելի գթութեան՝ յարամերձ առ իս
 կացցեն շնորհաց քոց պահպանիչ
 զգուշութիւնք 'ի փրկութիւն կեն-
 դանութեան ծառայի քո : Եւ հա-
 ճոյութեամբ քաղցր սիրոյ կամաց
 քոց՝ եղէց հանդարտեալ 'ի բնաւո-
 րականաց ընդդիմութեանց հոգւոյ

մարտից . այլ և հմուտ առ պատե-
րազմել՝ քոյով նախամարտկու-
թեամբ , և անհերքելի ամենայաղթ
զորութեամբ անվէր , առանց Լքման
'ի ձեռանէ քուամէ՝ կալով մնալով :

Եւր ընդ իս տէր իմ՝ 'ի ննջել և 'ի
յառնել , 'ի նստել 'ի տան և գնալ 'ի
ճանապարհի . և շնորհեա ինձ զա-
մենայն զգործս իմ՝ 'ի փառս քո և 'ի
հաճութիւն քեզ կատարել : Խօսք
իմ՝ օրէնք քո եղիցին , և հոգի իմ՝ 'ի
պատուիրանս քո խոկասցէ . և փո-
խանակ ամենայն զբօսանաց մանկա-
կանաց միայն սէր քո բորբոքեսցի
յոգի իմ : Պարգեւեա ինձ և արտօսր
առատապէս . զի արժանի եղէց կալ
առաջի քո որպէս մաղթող կատա-
րեալ , և լուանալ զաղտեղութիւն
մտաց իմոց . և զոր ինչ յանցեայ
գործովք 'ի մոռացմանէ պատուի-
րանաց և երկեւղի քո ահաւորի և
սրբոյ , և եղէց մաքուր և զտեալ յա-
մենայն տղմոյ մեղաց աղտեղու-
թեան , որպէս զմի 'ի ծառայից
քոց . շնորհեա ինձ Աստուած իմ
Յիսուս արժանի լինել մատուցման

փառաբանութեան վայելչականի, և
 օրհնել արժանապէս զմեծութիւն
 տէրութեան քո ընդ Հօր և ընդ
 Հոգւոյդ սրբոյ. այժմ՝ և միշտ և
 յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն:

ԺԲ.

Աղօթք

Ա Ռ Ո Ր Դ Ի Ն

ՃՇՄԱՐԻՏ լոյս, ծնունդ լուսոյ
Ճշմարտի, և ամենայնիւ հաւասար
ըստ բնութե՛ւ պատճառին և ծնողին
քում՝ Յիսուս Քրիստոս . որ եղեր
մարդ վասն մեր Ճշմարտապէս, և
չարչարեցար անչարչարականդ լոյս՝
վասն ՚ի չարչարանաց մեղաց ազա-
տելոյ զմեզ: Լուսաւորեա զազի-
տութեամբ և զմեղօք խաւարեալ
միտս իմ, և կակղացո զխստութիւն
սրտի իմոյ . լինել իմաստուն ինձ ՚ի
բարիս և անմեղ յամենայն չարու-
թիւնս . և ընդունել զղջմամբ և ար-
տասուօք զկեցուցիչ հրամանս քո .
գործել յայսմ հետէ զգործ ար-
դարութեան՝ յորմէ հեռացայ մե-
ղօք, և լուանալ զտիղմ ժանտու-

Թեան չարեացն , զոր կամակար
մտօք և ձախողակի ախորժակօք մա-
ծուցեալ յարեցի յիս և միացուցի :
Քանզի քեզ ամենայն ինչ 'ի բարեաց
հնարաւոր է , և դիւրին գալ 'ի ներ-
գործութիւն յօգիս մեր : Ար եկիր
կոչել ոչ զարդարս , այլ զմեղա-
ւորս . և խոստացար զտաժանումն
աշխատութեանցն 'ի ծանրաբեռ-
նութենէ մեղաց՝ լուծանել . և հրա-
մայեցեր առնուլ փոխանակ չարա-
բեռնութեանցն զբարիօք և զհան-
գըստաւէտ բեռն և լուծ պատուի-
րանաց քոց : Տուր զօրութիւն ծա-
ռայի քո՝ կրել ըստ կամաց քոց ըզ-
սուրբ և զքաղցր բեռս զայս որ 'ի
հեզութենէ քումմէ տուաւ մեզ :

Բժշկեա զլուծումն տկարու-
թեան մեղացն որ յիս , փոփոխեա
զչարասէր կամս մտաց իմոց . կարո-
ղացո 'ի գործս առաքինութեանց
յոր սահմանեցեր՝ զանպիտան ծա-
ռայս քո , և դիր յօգւոջ իմում՝ ըզ-
բոց սիրոյ պատուիրանաց քոց : Ար
ոչ կամիս զմահ մեղաւորի , այլ ըզ-
գարձ նորա 'ի չար ճանապարհէն և

զկեալ, նա և յարուցանեսս հզօրա-
 պէս զմեզօքն մեռեալս . կարկառ
 զկենագործակ ձեռն քո մարդասէր,
 և արա յառնել ինձ 'ի մահուանէ
 աստի, [Թէպէս և ես ոչ կամիցիմ:
 Բռնադատիմ 'ի չար և յանօրէն սո-
 վորու[Թեանց անտի հնացելոց, և
 բնաբար հաստատելոց յիս . այլ
 տկար է այն ամենայն առաջի կա-
 մաց քոց և հրամանաց: Սաստեա 'ի
 խաբէբայն և 'ի սպարանս նորա .
 հեռացո մերժեա յինէն զնա, և որ
 նորա իցեն, ե[Թէ գործք և ե[Թէ
 բանք, ե[Թէ զեռմունք խորհրդոց .
 [Թագաւորեսցէ յիս զօրու[Թիւն և
 կամք քո . և իշխանու[Թիւն չարին
 ինքնահալած լիցի . մի տար գազա-
 նին տէր զքո գտեալ 'ի մոլորու[Թե-
 նէ և 'ի կորստենէ զոչխարն . և մի
 աւազակեսցէ միւսանգամ սպա-
 նիչն՝ զպարգեւեալ քո փար[Թամու-
 [Թիւնն յառաջագոյն կողոսպտելոց .
 և մի դարձեալ վիրաւորեսցէ և կամ
 սպանցէ, զոր բժշկեցեր դու և յա-
 րուցեր 'ի մեռելոց, կամ իշխեսցէ
 պահել 'ի նմին մահու զարեան քո

պատուականի զգինս : Հայեաց և
 լուր տէր զաղաչանս յանցաւոր ծա-
 ռայի քո , և մի անտես առնէր զիս
 վասն բազմութեան մեղաց իմոց .
 այլ ընկալ զիս , թէպէտ և փախու-
 ցեալ սրացայ 'ի բաց անմտաբար յու-
 րախացուցիչ կամաց քոց , և զամե-
 նահեզ քաղցրութիւն քո դառնա-
 ցուցի 'ի վերայ իմ , և մի յիշէր ըզ-
 մեզս իմ զառաջինս . այլ վաղվա-
 ղեսցես ընդ առաջ մոլորեալ ծա-
 ռայի քո , և 'ի դիւտ և 'ի փրկու-
 թիւն , քաւութիւն տալ ամենայն
 մեղաց իմոց . որպէս զի և ես արժա-
 նի եղէց ընդ ամենայն ծառայս քո
 փառաւորել զքեզ ընդ Հօր և սուրբ
 Հոգւոյդ . այժմ և միշտ և յաւի-
 տեանս յաւիտենից . ամէն :

ԺԳ.

Աղօրք

Ի ԴԵՄՍ ՈՐԴԻՈՅ

ԶՕՐՈՒԹԻՒՆ և խմաստուծիւն
Հօր՝ Յիսուս Քրիստոս, որ առաքե-
ցար յաթուոյ փառաց աստուա-
ծուծեան քո, և եղեր ՚ի նմանու-
ծիւն մարմնոյ մեղաց և վասն մե-
ղաց. զի դատապարտեսցի զօրու-
ծիւն մեղաց ՚ի ձեռն՝ մարմնոյ քո,
և տկար բնուծիւնս այս ընկալցի
կարողուծիւն ընդդիմակացուծեան
ախտից և չարուծեան. զի եղիցուք
ժողովուրդ սեփական մեծի տէրու-
ծեան քում, զերծեալք ՚ի ծառայ-
ուծեանէ չարին: Զօրացո և զիմոյ
լուծուծեանս մեղկուծիւն ՚ի ձեռն
անյաղթ և քաջապինդ քոյոյդ զօ-
րուծեան. զի կարացից ապրել ՚ի
հինահարուծեանէ ստամբակ թշնամ

ւոյն , և վանել զնոյն մարտակցու-
 թեամբ քով : Բժշկեա և զառաջին
 հարուածս անձին իմոյ , որ 'ի մուխ
 նետից չարին , դնելով սպեղանիս
 քաղցրութեան քո . ծածկեա զիս
 ընդ հովանեալ թեւոց քոց , զի մի
 դարձեալ խոցոտեսցէ զիս թշնամին
 անմարմին և դժուարամարտ : Ասան
 զի բազում անգամ արար զիս նե-
 տալից իբրեւ զնպատակ . և տեղա-
 ցին յիս նետք հինից նորա , և յան-
 խնայ խոցոտեցին զիս : Արդ փո-
 խանակ այնր ամաչեսցէ տեսանե-
 լով զիս բժշկեալ առ 'ի քէն տէր ,
 և ամրացեալ շուրջանակի իբրեւ
 սարսպաւ հրեղինաւ . որպէս ա-
 րարն՝ եղիցի նմա , և 'ի գլուխ նորա
 հատուցի հատուցումն նորա : Խա-
 ւարեսցին աչք նորա առ 'ի չհայել ,
 և կորասցի նա ընդ հզօր ձեռամբ
 քով . իսկ ես լցայց ուժով պնդու-
 թեան քո . զէնք բռնութեան նորա
 կողոպտեսցին , և մեքենայք նորա
 տկարասցին . եղիցի նա մերկ և խայ-
 տառակեալ 'ի ձեռն խաչի քո , և ի-
 մացմունք նենգութեան նորա ըն-

դունայնասցին . և ծառայ քո վայել-
 լեալ'ի շնորհս քո առատասկէս՝ ընդ
 արժանաւորս քո հատուցէ քեզ
 փառս և օրհնութիւն շրթամբք ցրն
 ծուծեամբ , այժմ' և միշտ և յաւի-
 տեանս յաւիտենից . ամէն :

ԺԴ.

Աղօրք

Ա Ռ Ո Ր Դ Ի Ն

ՈՐ աղբիւրդ ես անսպառ բա-
րութեանց, և շտեմարան ամենայն
գանձուց իմաստութեան՝ տէր բա-
րերար, տուր ինձ ճաշակել ՚ի գի-
տութենէ քումմէ, և արբո ինձ ծա-
րաւոյս ՚ի ջրոյ անտի խաղացելոյ ՚ի
կեանսդ յաւիտենից: Վասն զի ՚ի
բարձրութենէ արդարութեան խո-
նարհեցայ և ամիշեցայ, և վասն այ-
նորիկ հաւասար եղէ անասնոց ան-
բանից. և դու տէր յայտնեցար սի-
րով, զի արասցես իմաստունս՝ զան-
միտս, նա և միառաւորս՝ զանարգս,
զտկարս՝ զօրաւորս, և մեծապա-
տիւս՝ զանտոհմս. զորս մանաւանդ
սիրեցեր և ճոխացուցեր աղքատու-

Թեամբ քով, զի երեւեսցին առա-
 տուԹիւնք շնորհաց քոց, և գուԹք
 ընտանուԹեան ազգակցուԹեան
 հասաչիդ առ արարածս: Ի սպառ-
 ճառս որոյ եղեր մարդ՝ Բանդ Աս-
 տուած, և հետեւեցար բնաւոր կրից
 մարդկայնոց՝ առանց մեղաց. քաղ-
 ցեար և ծարաւեցար, զի լցուսցես
 բարուԹեամբ. աշխատեցար, զի
 զաշխատեալս մեղք հանգուսցես.
 բանսարկեցար, զի զերծուսցես ըզ-
 մեզ՝ ի մեղաց բանսարկուԹենէ.
 անչքեցար, անարգեցար. եղեր
 պանդուխտ, օտար, անյարկ, և ընդ
 հարկաւ ծառայից. ոչ դանդաղե-
 ցար և զծանրագոյնսն քան զայսո-
 սիկ առնուլ յանձն վասն մարդկան
 ՚ի մարդկանէ. որպէս զի և ազա-
 տեսցին ՚ի յինքեանց ինքեանք, ըստ
 որում և յօտարին չարուԹենէ.
 մատնեցար, գանալից եղեր, այսպ-
 նեցար բազմագիմի ձաղանացն տե-
 սակաւ. մինչեւ ՚ի մահ խաչի գալ
 ընդ աւազակս, և դառնուԹեանն
 ճաշակօք քաղցրացուցանել զմերն,
 և մահուամբ լուծանել զԹշնամին

յետին . իսկ իջանելով 'ի ստորին տեղին , եղէշ առաջին ստուղ նրն շեցելոց , և զամենեսեան ազատեցեր 'ի նմանէ յուսով :

Արդ որ զայս ամենայն յօժարախորժ կամօք կրեցեր 'ի քեզ վասն մարդկան՝ Աստուած իմ Յիսուս , մի անտես առներ և զիս զանձկացեալս 'ի քեզ , այլ տուր ինձ մասն բարի՝ կացելոյս առաջի աթոռոյ շնորհաց քոց . 'ի ժամանակի ընդունելու թեան մատեայ առ քեզ , յաւուր փրկութեան օգնեա ինձ . խղեա յինէն այժմ՝ զտուուսս մեզաց , զի մի նոքումք վարակեալ ելից կասկեալ 'ի խաւարն արտաքին . այժմ՝ արա ինձ լուանալ ապաշխարութեամբ զաղտ հնութեան մեզացն . զի յայնժամ քաղցրութեամբ հայեացիս յիս , և օրհնութեամբ կոչեսցես առ քեզ . որ ոչդ կամիս զմահ մեղաւորի , այլ զդառնալ նորա 'ի չար ճանապարհէն և զկեալ , կեցո և զիս՝ դարձուցանելով 'ի չար և 'ի բազմաթիւր իմոց ընթացից : Եկ առ իս ընդաբոյս հե-

զուժեամբ քով, և դարձս զիս 'ի մո-
 լորուժեանէ որպէս զոչխարն զայն .
 հովուեա և ինձ 'ի ճանապարհս ար-
 դարուժեան քո . ջամբելով յանու-
 շահոտ շուշանացն քոց անպակա-
 սաբար, անուցանողականօքն ջուրքք
 հանդո զաչխատեալ մեղօք զանձն
 իմ, և զետեղեա զմոլորական խոր-
 հուրդս իմ 'ի վայրի գալարւոջ :
 Զգայլն յափշտակող՝ որ կեղեքեացն
 զիս բազում անգամ, հալածեա
 տէր անմերձ հեռաւորուժեամբ .
 բժշկեա և զխածուածս գազանին
 որ յիս, ամենիմաստ բժիշկ . որ ըզ-
 բոլոր անդամոցն հաստատես զլու-
 ծումն զկենդանի մեռելոցն, և ըզ-
 բնաւ իսկ մեռեալս կանգնես . կու-
 րաց շնորհես լոյս, և խլից լուծմն
 ձայնի . համերց բանաս զբերանս,
 և զձեռս գօսս պարզես . վազեն
 կաղք իբրեւ զեղջերուս՝ 'ի քէն ըն-
 կալեալ զօրուժիւն . և կորացեալքն
 թիկամբք՝ վերակնեն 'ի բարձունս :
 Որ զճածուկ վէրս հանդերձ յայտ-
 նեօք բժշկես՝ կաշառօք միայն հա-
 ւատոց, և ողջոցն չկամիս զխօթու .

Թիւն . և յիս՝ որ ՚ի բոլորս յայտ-
 սիկ աստու կամ ծիւրեալ և աշխա-
 տեալ՝ մեծասէս գլթա փրկիչ, և լեր
 ձեռնտու՝ յարուցանելով զգիական
 թշուառական հոգւոյ իմոյ . վասն զի
 գիւրին է քեզ ամենայն՝ զոր կամիս :
 Եւ եթէ խեղուԹիւնք և վերք մար-
 մնոյ փոյթ են քեզ, ընդէր անտես
 առնես զախտացեալս հոգւով. զի ոչ
 եթէ զմարմինս եկիր բժշկել, այլ
 զհոգիս . և եթէ բժշկես՝ վասն որոյ
 չեկիրն, մի լուեր վասն որոյ եկիրն .
 եթէ յասրականացու բնուԹիւն
 գլթաս, զբնուԹիւն անասական մի
 անտես առներ՝ խնդրողաց զքեզ .
 եթէ զանընտանին քեզ սիրես, մի
 մերժեր և զոր կոչեցեր քո սատ-
 կեր՝ զյանգակից և զնմանադոյն քեզ
 էուԹիւն . յոր մանաւանդ բնակես՝
 և առնես քեզ տաճար : Վասն զի
 մարմին զքեզ տանել ոչ զօրէ մար-
 մնացեալք Աստուած . իսկ յորժամ
 կամիս՝ բնակես յոգիս սիրելեաց
 քոյ . մանաւանդ որք մաքրուԹեանն
 վարուք զինքեանս արժանացուցին
 քեզ : Մաքրեա և զիս յաղտոյ մե,

զաց , և արա արժանի ընդունել ըզ-
 քեզ . մի համարիր ժանդ զանպի-
 տան ծառայ քո . զի ոչ եկիր կոչել
 զարդարս , այլ զմեղաւորս յասպաշ-
 խարուԹիւն , և ոչ է պիտոյ բժիշկ
 ողջոց , այլ հիւանդաց . զորս կոչե-
 լով առ քեզ՝ հանգուցանել խոս-
 տացար յաշխատուԹենէ մեղաց .
 եղիր առաջի զյոյս անչափ բարու-
 Թեանց քոց : Զի և գտանելն միայն
 զքեզ՝ մարդարիտ մեծագին , բովան-
 դակ բարուԹիւն է . և անկասպուտ
 փարԹամուԹիւն ստանալն զքեզ
 փոխանակ ամենայնի : Արդ լուր տէր
 և անսա , և զվարատեալս անօրէնու-
 Թեամբ ժողովեա առ քեզ . ձգեա
 զձեռն քո և փրկեա զիս՝ի ծփանաց
 մեղաց , և ՚ի խորոց անգնդոց ուստի
 ոչ է ինձ հանգիստ . վասն զի յոր-
 ձանք անհնարինք պաշարեցին զիս ,
 և համարեցայ անկեալ յերեսաց
 քոց . այլ որ ապաւէնդ ես վշտացե-
 լոց , և ակնածու որոց ՚ի տարակու-
 սանս , փուԹա յօգնուԹիւն վտան-
 գելոյս , և արա անդորրուԹիւն նե-
 ղուԹեանց իմոց . զի և ես ընդ փր-

կէալսն գոհացայց զքէն տէր , և մա,
տուցից քեզ փառս և պատիւ ,
այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւի-
տենից . ամէն :

ԺԵ .

Աղօրք

Ա Ռ Ո Ր Դ Ի Ն

ՃԱԳՈՒԾՆ փառաց Հօր , և կերպարան էութեան նորա , կազմիչ և յօրինիչ ամենայն յաւիտեանց , և նախախնամող բոլորեցունց Յիսուս Քրիստոս . որ ստեղծեր զմարդն 'ի կերպարանս անզուգական աստուածութեան քո , և անպատում փառօք պատուեալ՝ մեծարեցեր զնա իբրեւ զպատկերակից քո . զփափկութիւն առ 'ի քէն տնկեցելոյ դրախտին շնորհեցեր նմա . և անմահական կենացն ետուր նմա իշխանութիւն՝ եթէ կամեսցի . տիրական անուամբ և ձեւով միայն զնա ճոխացուցեր , և զամենայն ինչ հնազանդ արարեր 'ի ներքոյ ոտից նորա , կացուցանելով զնա 'ի վերայ ձեռա

կերտաց քոյ : Ետուր նմա օրէնս 'ի
 յայտնութիւն ազատութեան ան-
 ձին նորա՝ իբրեւ մտաւորի և բանա-
 ւորի , կամեցեալ փորձել սակաւ
 ինչ ժամանակ զինքնիշխանութիւն
 վարուց նորա . որպէս զի յետ այնո-
 ըիկ ընկալցի զառաւելութիւն պա-
 տոյ՝ մի իբրեւ շնորհ ըստ առաջ-
 նումն , այլ որպէս հասուցումն ա-
 ռաքինութեան . զի կամիս զգովեսա
 ծառայից քոյ յամենեցունց և զվը-
 կայութիւն քաջութեան , 'ի ձեռն
 որոյ ըմբերանի հակառակասէր և
 ընդդիմացող բանսարկուն : Իսկ 'ի
 չանսալ նորա կեցուցիչ հրամանաց
 քոյ , և յանսաստել անցանել քան
 զչափ բնութեան իւրոյ , կորոյս զա-
 մենայն վայելչութիւնն . ուստի և 'ի
 բաց կացեալ յարգարութենէ և
 յանեղծութենէ՝ եղեւ ընդունակ
 ախտից և ապականութեան . և զըր-
 կեցաւ ոչ միայն 'ի վստահացելոցն
 բարութեանց , այլ և 'ի մերձակայ-
 իցն . զի կարծիք անչափութեան դի-
 տեն վրիպեցուցանել և 'ի չափաւո-
 րէն . և ընթացք առ անբնականն

զբնուլթեանն իրս եղծանեն : Արդ
 'ի լինել մարդոյն մահկանացու վասն
 մեղաց , և չյանցուցեալքն եւս ան-
 կան ընդ նովին կրիւք . սակայն դու
 տէր և յետ այնորիկ ոչ խսպառ
 տանջեցեր զնոսա իբրեւ զթշնամիս ,
 այլ բազմադիմի տեսակաւ ողորմու-
 թեան 'ի ձեռն խրատու կամեցար
 ձգել առ քեզ . խօսեցար ընդ նոսա
 օրինօք և մարգարէիւք . և ոչ այն-
 պէս կամեցան ճանաչել զքեզ :

Իսկ 'ի վերայ այսր ամենայնի զա-
 ռաւելութիւն շնորհաց քոց կամե-
 ցեալ ցուցանել , իբրեւ զմարդա-
 սէր խոնարհեցար 'ի պատուակցու-
 թենէ Հօր՝ լինել 'ի կերպարանս
 ծառայի . որպէս զի եղիցուք մեք
 ազատք 'ի մեղաց և 'ի մահուանէ .
 զմահ խաչի առեր յանձն կամաւ ,
 և զվճիռ դատապարտութեան մե-
 ըոյ բեւեռեցեր ընդ խաչափայտին .
 զբռնութիւն սատանայի լուծեր
 'ի ձեռն չարչարանաց քոց . իսկ ըզ-
 մահ և զսպականութիւն 'ի ձեռն
 մահու և թաղման քո . և յարու-
 թեամբ քով կորզեցեր զամենե-

սեան յորովայնէ դժոխոց . զսլա-
տիւ փառաց քոց պարգեւեցեր
մեզ՝ մերովս բնութեամբ նստելով
ընդ աջմէ Հօր : Ետուր մեզ գրաւա-
կան սիրոյ զզանազանութիւն շնոր-
հաց Հոգւոյդ սրբոյ . և այսպէս
հաւատարմացուցեալ զնոստումն
անճառելի բարութեանց քոց՝ հաս-
տատեցեր զմեզ յուսով՝ զի զառ-
ժամայն կենացս այսոցիկ Լբցուք
զցանկալիս , և սիրեսցուք միայն ըզ-
քեզ զարժանաւորդ սիրոյ :

Սակայն և ոչ այս ամենայն բարե-
րարութիւն կարացին ժողովել ըզ-
միտս մեր առ քեզ , կամ հաւանե-
ցուցանել զնստութիւն բարուց մե-
րոց . այլ ամէհի խորհրդովք ելաք
արտաքս 'ի սահմանեալ ճանապար-
հաց քոց , ոչ յիշելով ամենեւին
զառատութիւն սիրոյ քո , և զսլա-
տուէրս հրամանաց քոց . և ոչ
այսչափ միայն , այլ և փոխանակ
բարւոյ եղաք չարք , և հատուցաք
ատելութիւն փոխանակ սիրոյ , և
ապաշնորհութիւն փոխանակ շնոր-
հաց : Բայց ոչ ոք յամենեցունց ,

որպէս միայն ես . վասն որոյ ոչ բա-
 ւէ ժամանակս այս խոստովան լի-
 նել զբազմութիւն մեղաց իմոց . զի
 որչափ յաճախեցին յիս դժու-
 թիւնք քո , այնքան առաւելայ 'ի
 մեղանչել . և որչափ մեծացան շնորհք
 քո , յորդեցին յանցանք իմ : Զի
 մերձեցար դու առ իս , և ես հե-
 աացայ 'ի քէն . դու կոչեցեր զիս ,
 և ես ոչ անսացի . ցուցեր ինձ ճա-
 նասպարհ լուսոյ , և ես չողայ ընդ
 խաւար . եդեր առաջի իմ կեանս ,
 իսկ ես ընտրեցի զմահ . 'ի քէն հրա-
 ւիրեցայ 'ի բարձունս , և կամակար
 մտօք իջի 'ի դժոխս . զոր քակեցեր
 դու՝ շինեցի ես անձին իմոյ . զոր
 սիրեցեր դու՝ ատեցի ես . զոր կա-
 մեցար դու՝ ես ոչ ախորժեցի . և
 ընդ որ ոչ հաճեցար՝ ընտրեցի զայն :
 Վասն որոյ ամօթ երեսաց իմոց ծած-
 կեաց . զիս , զի ամենեւին ընդ հա-
 կառական չողայ . այլ ոչ եղէց ան-
 յոյս 'ի մարդասիրութենէ քումմէ ,
 որ ընկալար զաղաչանս մաքսաւո-
 ըին , և զոր հայցեացն ետուր նմա .
 և զկնոջն պոռնկի ոչ մերժեցեր

զարտասուս , հայեցեալ 'ի հաւատս նորա . միով բանիւ խոստովանու թեան և խնդրուածոց և զաւազակն արարեր արժանի ընդ քեզ մտանել 'ի դրախան . վասն զի ոչ իսկ զօրէն սաստկու թիւնք մեղաց կալ առաջի ողորմութեան քո :

Մի և զիս անտես առներ տէր , այլ գթութեամբ քով ջնջեա զանօրէնութիւնս իմ . զի 'ի յայտնութեան քում եղէց առանց ամօթոյ , և մի դատասպարտեալ 'ի խաւարն արտաքին . ուր լալն աչաց է և կրճէլն ատամանց : Զի թէ այժմ տանջիմ 'ի խղճէ մտաց իմոց՝ միայն յիշելով զօրն ահագին և զարհուրելի , զինչ կրեցից՝ յորժամ պատահեսցէ ինձ տեսանել անճառ փառօք և անհամար դասուք հրեշտակաց եկեալ զքեզ տէր . եթէ ոչ ողորմութիւնք քո ժամանեսցեն ինձ , կորնչելոց եմ վաղվաղակի : Դարձ տէր , և մի բարկութեամբ տանջեր . յիշեա զողորմութիւնս քո և զգթութիւնս քո որ յաւիտեանական . այլ մեղաց իմոց և անօրէ-

նութեանց արա մոռացումն և քա-
 լուծիւն վասն անուան քո . որ ըն-
 դունիս զամենեսին՝ ոյք գառնան
 առ քեզ, և ներես ամենեցուն՝ որոց
 խնդրեն ՚ի քէն, ներեա և իմոց ա-
 նօրէնուծեանց՝ որպէս գթած և
 մարդասէր՝ Աստուած բարերար :
 Յիշեա զբնուծեան մերոյ զսկարու-
 թիւնս, և մի պահանջեր զպարտս
 յանցանաց իմոց . թէպէտ և ան-
 թուելի են չարուծիւնք վարուց ի-
 մոց, այլ ոչ որպէս գթուծիւնք ո-
 ղորմուծեան քո . մեծ են յանցանք
 իմ, այլ ոչ յաղթեն շնորհաց քոց .
 սաստիկ են վէրք իմ, այլ ամեն-
 իմաստ ես բժիշկդ և դիւրահնար .
 ծանունք են բեռինք մեղաց իմոց,
 այլ կարող ես տէր թեթեւացու-
 ցանել, նա և բնաւ իսկ կորուսա-
 նել : Ձերծո զիս ՚ի տոռանց աստի
 մեղաց որ պատեցան զինեւ . զի մի
 կասպանք տանջանաց գեհենին պա-
 տեսցին զանձամբ իմով, և այրեցայց
 կայծակամբք մշտնջենաւորօք՝ ե-
 ղեալ կերակուր որդանցն, որոց ոչ
 է վախճան :

Ամենագուժ և ողորմած փրկիչ ,
 յորժամ գաս հայրենի փառօք՝ ժո-
 ղովել զկենդանիս և զմեռեալս , և
 հատուցանել իւրաքանչիւր արժա-
 նապէս , 'ի հոսել յորդախաղաց
 գետոցն հրեղինաց , որովք ընտրին
 շինուածք գործոց՝ այրելեաց և մնա-
 ցականաց . յորժամ նստիս յաթոռ
 դատողութեան , և գումարին առ
 քեզ ամենայն ազգ երկնաւորաց և
 երկրաւորաց . յորժամ առնես ընտ-
 րութիւն գաւազանաւ հրամանաց՝
 օգեաց և այծեաց , դասելով յիւ-
 րաքանչիւր արժանրնկալ կայանս .
 յորժամ կոչես առ քեզ օրհնու-
 թեամբ զսիրելիս քո , մոծանել
 յուրախութիւն կենացն անվախճա-
 նից , ուտել ընդ քեզ և ըմպել առ
 սեղանն արքայութեան . իսկ զառ 'ի
 քէն օտարացեալսն յուղարկես ա-
 նիծիւք 'ի պատրաստեալն սատա-
 նայի և պաշտօնէից նորա՝ 'ի հուրն
 յաւիտենից : Յայնժամ և զիս զար-
 ժանաւորս բիւրասպատիկ տանջա-
 նաց՝ մի մերժեր յողորմութենէ
 քումմէ , այլ վասն անուան քո մե-

ծի տուր ինձ տեղի հանգստեան ,
 թէպէտ և ոչ ընդ սուրբս քո . վասն
 զի բազում են 'ի տան Հօր քո օթե-
 ւանք պատրաստեալք . զի և ես ո-
 ղորմուլթեամբ քով արժանի եղէց
 օրհնել զքեզ ընդ Հօր և ընդ Հոգ-
 ւոյդ սրբոյ , այժմ' և միշտ և յաւի-
 տեանս յաւիտենից . ամէն :

Աղօրք

Պ Ա Ն Դ Խ Տ Ի

ԱՐԱՐԻՉ ամենայնի յանեղծու-
 թիւն և յանապական կազմութիւն ,
 ոչ մնացելոց միայն 'ի վիճակեցե-
 լումն հաստատութեան , և կացելոց
 յորում ընկալանն առ 'ի քէն 'ի
 սկզբանէ՝ յանլուծանելի գոյացու-
 թեանն , այլ և ծորելոց անխորհր-
 դաբար 'ի բնաւորական գեղեցկու-
 թենէն . որոց ընարեալ կամօք զմահ
 և զանզարգութիւն , զչարութեանն
 լինել տեղի , փոխանակ զքեզ ըն-
 գունելութեան և գեղեցկազարգու-
 թեան և տեսութեան և կենաց ան-
 մահականաց : Յորոց մինն ըստ բնու-
 թեան հաճութեամբ և կամօք ար-
 րապէս եղեւ չար և խաւար , պա-
 ճառ ինչ կորստեան 'ի բնութենէ

ոչ ունեւրով յաղագս անմարմնակա-
 նի և անհարկաւոր էութեանն ըստ
 առ ՚ի քէն ստեղծագործելոյն . որոյ
 կորստեանն չիք հնար գիւտի և բժըշ-
 կութեան : Իսկ մարդն թէպէտ և
 օտարացաւ յիւրմէ կայանէն , յա-
 ղագս նախամեծար առնելոյ զբանս-
 արկուին հրապոյրս խաբէութեան
 քան զխորհրդական և զսուրբ հրա-
 մանաց քոց պատուիրանս . սակայն
 անչափ և յետ այնորիկ ցուցեր ՚ի
 նա զանճառելի քո քաղցրութիւնն ՚ի
 պանդխտութեան իւրում տեղւոջ :
 Եւ ետուր ազգի ազգի տեսչու-
 թեամբ ՚ի դարս դարս մխիթարու-
 թիւն արտմութեան նորա , և առ
 յոյս ասպագայիցն թողութիւն մե-
 ղաց , և մահու խափանման առհա-
 լատչեայ . որով ցնծայր ըստ զօ-
 րութեան՝ յառաջ քան զընդունելն
 զայնոսիկ արդեամբք ՚ի ձեռն մար-
 դեղութեան Միաժնի քո . և նա-
 խատեսութեամբն շանակութեանցն
 յոգնօրինակաց՝ իրօք և բանիւք ,
 զանյուսութեանն խաւարաւ ՚ի բաց
 վազէր . և առաւելապէս՝ զպատ-

Ճառն դառնալոյն միւսանդամ 'ի սեփական իւր բնակութիւն և գաւառ յօտարութենէ անտի՝ ցանկայր տեսանել . այսինքն զէակցի քո Բանի մարմնով եկաւորութիւն յաշխարհ . և բերանօք սրբոցն աղաչէր զքեզ, Աստուած զօրութեանց գարձո զմեզ, երեւեցո զերեսս քո մեզ, և հեցցուք : Եւ ոչ ոք 'ի նոցանէ համարէր զինքն բնակ և որդի աշխարհիս այսորիկ . վասն որոյ խոստովան լինէին՝ թէ օտարք և պանդուխտք են . քանզի ազնուականի և հիմամբք հաստատելոյ քաղաքի ցանկացեալ էին, որոյ ճարտարապետ և արարիչ դու ես :

Եւ արդ տէր իմ և Աստուած, ծանեայ և ես՝ թէ ոչ կարէ անձն ընտանենալ քեզ, որ սիրէ զանկայուն բնակութիւն աշխարհիս այսորիկ . և չէ հնար թռչել վաղվաղակի մահկանացու այսորիկ մարմնով և հասանել 'ի յերանելի քաղաքիդ բնակութիւն . առի ինձ օրինակ իմն տալաւորական՝ տալ զիս պանդխտութեան և օտարութեան .

'ի պանդխտութենէ և յօտարութե-
նէ ընկալ զիս տէր . զի հայր իմ և
մայր իմ թողին զիս . ծանիր զիս
քաղցրութեամբ իբրեւ զքո . զի
վասն խնդրելոյ զքեզ հեռացայ յազ-
գակցութենէ արեան և մարմնոյ .
պահեա զիս անբիծ և անարատ . զի
վասն չլինելոյ իսկ բժական և արա-
տաւոր՝ փախեայ 'ի սննդակցաց և 'ի
գաւառէ : Եւ դու տէր իմ և Աս-
տուած Յիսուս Քրիստոս , որ եղեր
վասն իմ պանդուխտ յաշխարհի ,
օտար և անտուն , աղքատ և տնանկ ,
ճոխդ և մեծատուն և արարիչ ամե-
նայնի , ոչ փափկութեան մարմնոյ
նիւթ ինչ՝ կամ յաւելումն ստա-
ցուածոց , յորոց և փախեայն իսկ՝
խնդրեմ . նա և ոչ զհարկաւորացն
որպէս մարմնասէր , այլ զի արժա-
նի եղէց սիրել զքեզ , և լինել սի-
րեցեալ առ 'ի քէն :

Դու տէր 'ի փախստեանն Յակո-
բայ երեւեցար 'ի տեսիլ սքանչելի ,
և յուրախութիւն փոխեցեր զտըրտ-
մութիւն նորա , և 'ի քաջալերու-
թիւն զերկեւոյն . և ետուր նմա ոչ

միայն հաց ուտելոյ և հանդերձ ըզ-
 գենելոյ, այլ և բազում մեծութիւն՝
 զոր ոչն աղօթեաց, և որում ակն
 իսկ ոչ ունէր. տուր ինձ կալ ան-
 շարժ 'ի վերայ խարսխի սլատուի-
 րանաց քոց: Եւ դարձեալ մեծարե-
 ցեր զնա 'ի դարձ նորա անդրէն՝
 միւսանգամ գալստեամբ քով, և
 անուանն դրութեամբ. և փրկեցեր
 զնա 'ի ձեռաց Ղաբանու և Եսաւայ,
 այլ և յորդոցն Քանանու 'ի կոտո-
 րել որդւոց նորա զսիկիմացիսն:
 Լէր և ինձ փրկիչ 'ի հակառակ և
 յապստամբ չար զօրութեանց, որք
 խնդրեն զանձն իմ հանապազ կո-
 րուսանել զնա: Խաղաղացո և ըզ-
 բնութեանս մարտ՝ ստեղծիչ բնու-
 թեան, հայելով գթածաբար յան-
 զօր և 'ի տկար մտաց իմոց լուծու-
 թիւն, և 'ի մեղսասէր գարշախնդիր
 կամս իմ: Որ զմանուկն Յովսէփ 'ի
 չարանախանձ եղբարցն և 'ի լկտի
 կնոջէն եգիպտացւոյ մեծաւ նա-
 խախնամութեամբ ապրեցուցեր՝
 յոգի և 'ի մարմին խնայելով, և կա-
 ցուցեր թագաւոր 'ի վերայ եգիպ-

տացւոցն . և անթիւ բիւրս մարդկան
կերակրելով 'ի ձեռս նորա՝ կորզե-
ցեր 'ի լիզաջինջ առնողէն մահուա-
նէ : Փառաւորեա և յիս զամենազօր
անունն քո , տալով աջ փրկութեան
գերեալ անձին իմոյ՝ յօրինաց մե-
ղաց՝ զինեւոց հակառակ օրինաց
մտաց իմոց , և զխայթոց մահունն ըզ-
նոյն իսպառ սատակեա , տէր ոգե-
սէր :

Ես ինձէն վաճառեցի զանձն իմ
'ի գինս կորստեան , և արկի 'ի գուբ
խաւարին . աւետարանիչդ փրկու-
թեան բանտարգելոցն ոգւոց՝ հան
զիս 'ի գբոյ տառապանաց և հեղձ-
ման : Ոչ անջրպետիս բացականու-
թեամբ վայրաց , և տեղեաց հեռա-
ւորութիւնն 'ի քէն ոչ մեկուսեալ
զատանին , Աստուած մերձաւոր .
ուստի և ոչ յանձանօթից քոց միջն
նուաղեն սքանչելեաց քոց մեծու-
թիւնք , այլ զօրացեալ բարձրանան
առաւել՝ զամենակալ իշխանութիւն
քո յայտնապէս քարոզելով . որ-
պէս և 'ի Բաբելոնի զտղայոցն սըր-
բոց զառ քեզ սէրն և զճշմարտու-

Թիւն հաւատոցն կամեցեալ աշխարհ
 հալուր առնել, զանազան սքանչե-
 լեօք յոլովագունիւք արարեր զնո-
 սա անուանիս . և զանմեղուԹիւնն
 Շուշանայ, զքեզ միայն յայտնի 'ի
 ձեռն մանկանն Դանիէլի յայտնե-
 ցեր ամենեցուն . և զստուԹիւն չա-
 րաբարոյ և անզեղջ ծերունեացն
 դարձուցեր 'ի գլուխս նոցա . և մե-
 ծացուցեր, ամենազօր, զահարկու-
 անուն քո առաջի հեԹանոսացն,
 որպէս ամենայն ուրեք յամենայն
 ժամանակի : Իսկ ես անհամարձակ
 գոլով յազտեղուԹենէ անձին ի-
 մոյ, զինորդ իշխեցից խնդրել ըստ
 սրբոցն և յիս կամ ինեւ ցուցանել
 զզօրուԹիւնս նշանաց : Բայց յա-
 զագս ԹողուԹիւն գտանելոյ այժմ՝
 վստահանալով յանբաւ մարդասի-
 րուԹիւն քո, այլ և տալով համբե-
 րուԹիւն ժուժկալուԹեան 'ի տար-
 աշխարհիկ պանդխտուԹեանս, և
 ամբուԹիւն յամենամուխ նետից
 սատանայի . յորմէ խոցոտիլ բնա-
 ւորեալ են անապատացեալքն 'ի
 քումմէ օգնականուԹենէ : Եւ արդ

տէր իմ Յիսուս Քրիստոս , լեր ինձ
 պարիսպ ամբողթեան շուրջանա-
 կի , և 'ի բաց վարեա զամենայն խո-
 րամանկութեան չարին մեքենայս :
 Զգուշացիր 'ի պահպանութիւն
 ծառայի քո ամենայն ուրեք . որպէս
 զի անկասկած մնալով 'ի մեղաց խա-
 բէութենէ , և մաքուր հոգւով և մար-
 մնով արժանի եղէց գոհանալ զքէն
 հանասազ , և փառս մատուցանել
 քեզ ընդ Հօր և սուրբ Հոգւոյն ,
 այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւի-
 տենից . ամէն :

ԺԷ.

Աղօրք

Ա Ռ Է Ա Յ Ր

ՏԷՐ Հայր և Աստուած կենաց
խնոց, զքօսանս աչաց մի տար ինձ,
և զցանկութիւն դարձո յինէն :
Ցանկութիւն յորովայնի և գիշու-
թիւն մի հասցէ ինձ . և անձին լըր-
բենւոյ մի մատներ զիս : Զի քոյ
օգնականութեամբ և քեւ պահպա-
նեալ ասրեցայց յահաւոր հրոյ գե-
հենոյն . և քեզ փառս մատուցից
յաւիտեանս յաւիտենից . ամէն :

ԺԸ.

Ո Ղ Բ Ք

Անշն իմ տառապեալ, և գե-
րեալ ՚ի սատանայէ, ընդէր ոչ զգաս
զկորուստ քո. որո՞վ յուսով քա-
ջալերեալ՝ կաս գառարկացեալ ՚ի
բարեաց գործոց. զինչ գործեսցես
՚ի պահանջման պարտեացն համա-
րոյ: Առաջի կայ քեզ կորուստ ան-
գիւտ. վասն զի բարկացուցեր զա-
րարիչն ի սպառ, և ոչ ծանեար ըզ-
բարեգործն. այլ որ սիրեացն զքեզ,
ընդդէմ գարձար. և հեստեցեր
նմա՝ որ կամեցաւ քեզ կեալ: Արդ
ո՞ ցածուսցէ զեռանդն բարկու-
թեան նորա. կամ ո՞վ աղաչեսցէ
զերեսս նորա ՚ի հաշտութիւն քեզ.
հեգդ և թշուառական՝ ընդէր ոչ
ակնածեցեր ՚ի սաաւոյ փառաց նո-
րա. վասն էր ոչ մեծարեցեր ըզ-
փրկական նորա զհրամանս. էր ա-

զապաւ կամեցար զկորուստ քո : Ո՞
 հաւանեցոյց զքեզ ապստամբել 'ի
 տեառնէ . ո՞ կողոստեաց զփառս
 քո . ո՞վ աղքատացոյց զքեզ 'ի ճո-
 խութենէ . ո՞ւմ հաւանեալ ոստեար
 'ի բաց 'ի դրկացն հայրենեաց , և
 տրամեցուցեր զգութս նորա . զի սի-
 րէր զքեզ , և կամէր լինել միշտ առ
 ինքեան . և դու արհամարհեալ
 զնա՝ զհետ չոգար թշնամեաց քոց .
 զորդէգրութեանն սլատիւ կորու-
 սեր , և դասեցար ընդ ատելիս նո-
 րա : Չար՝ փոխարէն ընդ որոց ա-
 ուերն հատուցեր . վասն այնորիկ
 շարժեալ է ողորմութիւն նորա 'ի
 ցասումն , և փոփոխեալ յատելու-
 թիւն՝ սիրոյ նորա ջերմութիւն .
 վերացեալ է ձեռն նորա հարկանել
 զքեզ , և սուր նորա սրեալ որպէս
 փայլակն՝ խնդրել զվրէժ ատելու-
 թեան քո : Եւ երանի՛ թէ աստ
 միայն . քանզի գիտեմ՝ եթէ փոքր
 է այժմու ժամանակիս հարուածք .
 և ոչ այսու վճարին անհնարին բազ-
 մութիւնք մեղաց իմոց : Աւանդ մեծի
 տուգանիս . զո՞ ընդ որոց փոխանա-

կեցի . արտասուք բնութեան ոչ են
ինձ բաւական յողբումն իմոյս կո-
րըստեան . զըկեցայ 'ի հարսանեացն՝
վասն աղտեղի պատմութեանիս . մեր-
ժեցայ յերանելի ցնծութենէն և 'ի
սուրբ առագաստէն , վասն իւղոյն
պակասութեան . դրունքն փակե-
ցան , և զիմորդ իշխեցից բախել .
գուցէ անախորժելիս բարբառեսցի
'ի ներքուստ փեսայն , թէպէտ և
է ողորմած . գուցէ 'ի բաց առա-
քեսցէ զիս յինքենէ իբրեւ զգործող
անօրէնութեան , կամ հրամայեսցէ
կապել և հանել 'ի խաւարն արտա-
քին : Ո՛վ հիգութեանն , ո՛վ գժուա-
րալուր պատմութեանն . հասանէ
անկանել 'ի մշանջենաւոր կենացն ,
և ժառանգել զանվճար պատու-
հասն . երանի՛ թէ բնաւ իսկ չէի
ծնեալ , և ոչ տեսեալ զլոյս արե-
գականս այսորիկ . երանելի ար-
դեօք էի , եթէ ծորեալ անկեալ
արտաքսէի որպէս զվիժածսն , քան
ընդունել զձայն սաստկութեան
հրաժեշտի 'ի քաղցրախօս բերանոյ
Փրկչին :

Ո՛վ աշխարհացէ ընդ իս զկորուստ
 իմ . ո՞ տրամեսցի 'ի վերայ Թշուա-
 ռութեան իմոյ . արարածք սգակից
 եղերուք ինձ , և սարերք անշունչք
 ողբացէք զիս . սուրբ զուարթունք
 Աստուծոյ տրամեցարուք 'ի վերայ
 կորստեան իմոյ . զի Թէ վասն դար-
 ձի միոյ մեղաւորի ուրախութիւն է
 ձեզ յերկինս , ասլա և վասն իմոյս
 կորստեան տխրեցարուք . այլ և ա-
 ղաչեցէք զբարերարն , Թերեւս խը-
 նայեսցէ յանձն իմ դատասպարտ ,
 կամ եթէ ներելով տանջեսցէ .
 վասն զի ես ոչ իշխեմ ժտել՝ զա-
 մօթ պատկառանաց ունելով յա-
 ղադս մեծապէս ընդդիմադարձու-
 Թեան իմոյ Քրիստոսի : Թէպէտ և
 գիտեմ զանչափ քաղցրութիւն նո-
 րա , այլ կասկածեմ 'ի բազմութե-
 նէ մեղաց իմոց . վստահ եմ յողոր-
 մութիւն գթութեան նորա , այլ
 խոչընդակն են ինձ անօրէնութիւնք
 իմ . կամիմ զի մերձեցայց և աղաչե-
 ցից , այլ ամաչեմ գալ 'ի դէմս
 տեառն , զոր զայրացուցի բազում
 անգամ . խէթ և խիղճ խորհրդոց

իմոց ոսոխ եղեալ յամօթ առնեն զիս, և ոչ իշխեմ պաղատել ակրն կորեալ և ամաչեցեալ. կամ պապանձեալ, և երկնչիմ բանալ զբերան. զարհուրումն սրաի իմոյ յերեսաց տեառն ափ 'ի բերան առնէ զիս: Եթէ գոյր ոք միջնորդ և բարեխօս, որ տայր ինձ առ 'ի նմանէ մուրհակ համարձակութեան, թերեւս կարէի մատչել յաղօթս. բայց կարծեմ թէ զազրացան յինէն ամենեքեան ոյք սիրեն զԱստուած, և վասն աղտեղութեան իմոյ զզուեն զիս և գարշին յինէն. և այժմ ոչ գիտեմ զինչ արարից, կամ զո՞ւղաչեցից լինել վշտակից և բարեխօս: Մի եւեթ կարծեմ լուծումն տարակուսանաց իմոց՝ և հնար փրկելութեան՝ ապաւինել առ նոյն ինքն, որ կարեկցաբար գթայ 'ի գործս ձեռաց իւրոց. որ միայն քան զամենեսին է գթած և անոխակալ. և վասն անչափ երկայնամտութեան իւրոյ ոչ բարկանայ իսպառ, և ոչ յաւիտեան պահէ ոխս, այլ ընդ առաջ եւս ելանէ գարձելոցն 'ի չա

բուժեանէ վարուց սիրով մեծաւ և
խոնարհութեամբ . և ոչ փոքր ինչ
բերկրանօք զուարճանայ ընդ կանգ-
նումն գլորելոցն , և առ ոտս նորա
դիմելոցն . զնդալով ՚ի նոսա թէ
պարտ իցէ ասել՝ մանաւանդ , քան
յորս երբէք ոչ անցին ըստ սահման
պատուիրանաց նորա , աղաչէ և
զայլս ուրախակից ինքեան լինել .
վասն որոյ յիշելով զայս ամենայն ,
վստահացայց ասել . Հայր մեղայ
յերկինս և առաջի քո , և ոչ եւս եմ
արժանի կոչիլ որդի քո . արա զիս
իբր զմի ՚ի վարձկանաց քոց . զի մի
եղէց սովամահ ՚ի չքաւորութեանէ ,
այլ կեցից վասն ողորմութեան քո ,
որ կամիսդ իսկ զկեալ մեղաւորաց ,
և ոչ զմահ : Տուր ինձ համարձա-
կութիւն կալ առաջի քո . քանզի
պոռնիկք և մաքսաւորք մերձենան
առ քեզ , և ժտին զփրկութիւն
գտանել անձանց , և դու ոչ մերժե-
լով՝ շնորհես առատաբար : Ընկալ
տէր և զիմս պաղատանս . և արա
արժանի ՚ի քէն պարգեւաց զանձն
իմ՝ թշուառական . անտես արա

դբազմութիւնն անօրէնութեանց ի-
 մոց, և մի յիշեր զմեծութիւնն մեղաց
 իմաց. կարկառ զաջ քո ամենազօր,
 և ձգեա՛ ի բաց զընկզմեալս ՚ի խորու-
 թենէ տղմի չարեաց. շնորհեա ինձ
 լուանալ արտասուօք զչար զայսպիսի
 շաղախումն, և ըստ ձեռն օրինակի
 արասցես մաքրութիւն. մաշեցին
 փուշք մեղաց իմոց ՚ի կիզմանէ
 աստուածային գթութեան քո. և
 մարդասիրութեան քո ջերմութիւնն
 հալեացէ զսառնամանիս մտաց իմոց.
 և բուսցին փոխանակ փշոյն՝ բոյսք
 բարութեան և առաքինութեան
 յանդաստանի քում, ոռոգեալք և
 աճեցեալք ՚ի շնորհաց քոց, և պահ-
 պանեալք ՚ի գազանացն ապական-
 չաց: Զի այսպիսեօք պատուեալ
 ես՝ հանգուցից զքեզ պտղովք ի-
 մովք, և տաց քեզ օրհնութիւնն յա-
 լիտեանս յաւիտենից. ամէն:

ԺԹ .

Աղօրք

Ա Ռ Ո Ր Դ Ի Ն

ԱՆՍՏՈՒՆԵՐ լոյս , և գոյացուցիչ
 բնութեան լուսոյ , միածին որդի
 Աստուծոյ՝ Յիսուս Քրիստոս , Հօր
 քու՛մ արարչակցի 'ի լինելուԹիւն
 ամենայնի , զորոյ անվրէպ ըստ բնու-
 թեան բերես մշտնջենաւորապէս
 զնմանութիւն . կատարելոյ Հօր կա-
 տարելուԹիւն , և մեծին մեծու-
 թիւն . հզօրին զօրութիւն , իմաստ-
 նոյն իմաստութիւն . լուսոյն ճա-
 ռագայթ , և սկզբնատպին պատ-
 կեր . ծնողին բան . յորմէ 'ի լրման
 ժամանակաց առաքեալ՝ եղեր մար-
 մին , զի զեղեալն մարմին և զտա-
 րագրեալն 'ի քու՛մէ հոգւոյ՝ հոգե-
 կիրսարարեալաստուածացուսցես .
 և զչարչարելի բնութիւն զԱգամայ

առաջնոյ՝ չարչարանաց յաղթե-
 ցուսցես՝ քո ՚ի չարչարանս մատնե-
 լով, Ադամ՝ երկրորդ, և տէր յեր-
 կնից . յոր ոչ ոք էլ, բայց իջեալք
 միայն, որ ելեր ՚ի վերոյ ամենայն
 երկնից: Մարդկօրէն մահու և թաղ-
 մամբ՝ հաճեցար ընդ քեզ յարու-
 ցանել, զորս պատուեցեր մերձաւո-
 րութեամբ, կցորդութեամբ՝ մար-
 մնոյ և արեան, խափանելով զայն՝
 որ զիջխանութիւն մահուն ունէր .
 և նստուցեր ընդ երկնաւորս ազա-
 տաբար զվտարանդեալս ՚ի ծառայ-
 ութենէ երկիւղիւ մահուն, և ե-
 տուր առհաւատչեայ խոստացելոցն
 առ ՚ի քէն բարութեանց հաւատա-
 ցելոց քոց՝ զհոգին ճշմարտութեան
 որ ՚ի հօրէ ելանէ . որպէս զի զհա-
 լասարն քեզ ըստ աստուածու-
 թեանն էութեան, և զուգապատիւ
 նոյնութեամբ բնութեանն, ըստ ո-
 րում և հօր, ունելով անշուշտ և
 անճառելի գրաւական, մի իւրիք
 երկմտեալք թերայոյսք լինիցին,
 այլ խարսխեալք ՚ի սարգեւան՝ հա-
 լատովք զյուսացեալն իբրեւ զըն-
 կալեալ յայտնապէս ողջունեսցեն:

Եւ արդ տէր , որ այսքան և այս-
 պիսի սիրոյ ապացոյց վասն մեր ե-
 տուր , գթա և յիս , որ առաւել
 քան զամենեսեան ունիմ պէտս
 մարդասիրութեան . զանճառելի
 քաղցրութիւն սիրոյ քո ունիմ առ
 քեզ բարեխօս , զքո ինքեան պար-
 գեւասիրութիւնդ և զանոխակալու-
 թիւն . մի մտաներ 'ի դատաստան
 ընդ ծառայի քում . մի սլահանջեր
 զհամարս բիւր քանքարին զոր պար-
 տիմն . մի զիս ըստ իմումն դատիր ,
 այլ դիր նպասակ դատաստանի զան-
 չափ քաղցրութիւն սիրոյ քո , որ և
 մանաւանդ սիրելին է քեզ : Որովք
 'ի քեզդ են՝ վարեցիս յիս տէր , և
 մի ըստ որում 'ի դէպն և սատշաճն
 է ինձ . մի արդար դատաստանաւ՝
 այլ ողորմութեամբ դատեա , և 'ի
 կշիռ զողորմութիւն դիցես . զի մի
 'ի սպառ զրկեցայց յանբաւութենէ
 քաղցրութեան քո . վասն զի ոչ
 իբրեւ զմարդ ես 'ի դատելն . դարձ-
 ցի սիրտ քո 'ի նոյն . յիշեա զյաւի-
 տենից ողորմութիւն քո . անտես
 արա զբազմութիւն յանցանաց ի-

մոց , ներեա անոխակալութեամբ
 քով : Տուր և զեղջ սրտի իմոյ , և ա-
 չաց իմոց արտասուս , որպէս զի
 ըստ կամաց քոց ապաշխարեցից . որ
 կամիս զամենեցուն զկեալն և 'ի դի-
 տութիւն ճշմարտութեան հասա-
 նել , արա փոփոխումն խստութեան
 սրտի իմոյ : Քանզի քո շնորհելով
 զգիտութիւն՝ ծանեալ զքեզ աւա-
 զակն , և արգարացեալ ընդ քեզ
 եմուտ 'ի դրախտն . և պոռնիկն
 ընկալաւ զթողութիւն մեղաց . մի և
 յինէն գարշելով դարձուցաներ զե-
 րեսս քո . զի թէպէտ և ես ծանրա-
 բեռն եմ՝ մեղօք , և աղտեղի եմ՝ քան
 զամենեսեան , այլ ողորմութիւն քո
 անսպառ է , և բաւական առ 'ի մաք-
 րութիւն . արա և զիս մասնաւո-
 րել՝ որոց գտին 'ի մեծութենէ քում
 մէ զողորմութիւն . և ընդ նոսին
 փառաւորել զքեզ ընդ Հօր և ընդ
 սուրբ Հոգւոյդ , այժմ և միշտ և յա-
 ւիտեանս յաւիտենից . ամէն :

Աղօրք

Ա Ռ Ո Ր Դ Ի Ն

ՈՐ 'ի չափ խոնարհութեան մե-
րոյ՝ յաղագս մարդասիրութեան քո
իջեր միածին Որդի Աստուծոյ, էա-
կից և կերպարան Հօր, ոչ համա-
րեալ ինչ յափշտակութիւն զգոյն
հաւասար Աստուծոյ և Հօր. զանձն
Թափեցեր զկերպարանս ծառայի
առեալ, և զմահ խաչի յանձն ա-
ռեր, զի զմեզ ազատեսցես յանի-
ծից և 'ի մեղաց, և 'ի ձեռն արեան
քո մաքրեսցես յամենայն աղտոյ ա-
նօրէնութեան, և լուացեալ ընծայ-
եսցես որպէս զսուրբ՝ չարչարանաց
քոց պտուղ Հօր քում. և դառնա-
լով 'ի հայրենական քո պատիւդ
և յաթող յետ յարութեան 'ի
մեռելոց, առաքեցեր զՀոգիդ քո

սուրբ զգոյակից քո և զհանգի-
տասպատիւ 'ի մխիթարութիւնն և 'ի
լուսաւորութիւնն մեզ . և աս-
տուածազգեաց զհողեղէնս արա-
րեալ բնութիւնն՝ թագաւորեցուցեր
ընդ քեզ տէր անոխակալ և աննա-
խանձ . և մասնաւորեալ իմ այս-
պիսոյ պատուոյ՝ գերազանցագունի
մտաց և բանի, դարձեալ յերկիր
անմտաբար կործանեցայ, և զմա-
քրութիւնն պարգեւեալ առ 'ի քէն
ձրի, աղտով մեղաց շաղխեալ կո-
րուսի . և լցեալ ամօթով կորանաց,
ոչ իշխեմ բանալ զբերան իմ ա-
ռաջի քո . զի գիտեմ ոչ արժանի
զիս գուլ միւսանգամ գտանել զո-
ղորմութիւնն 'ի բարերարութենէ
քումմէ . քանզի մեծամեծ և զանա-
զան չարեօք դործոց իմոց 'ի բաց
պարսպեալ փակեցի զիս 'ի քաղ-
ցրութենէ կամաց քոց : Սակայն
դու ամենագութ՝ որ ոչ 'ի սպառ-
բարկանաս, և ոչ յաւիտեան սա-
հես յիս, ոչ ըստ մեղս իմ արարեր
ինձ, և ոչ ըստ անօրէնութեան իմոյ
հատուցեր ինձ, այլ երկայնմտու-

Թեամբ քով գթացեալ խնայեցեր
 յիս կոչելով յապաշխարուծիւն 'ի
 ձեռն քաղցրութեան քո . իսկ ես
 ըստ խստութեան իմում և անզեղջ
 սրտի՝ գանձեցի ինձէն ինձ բար-
 կութիւն յաւուր բարկութեան և
 յայանութե արդար գատաւորու-
 թեան քո . յազագս որոյ 'ի մէջ բա-
 զում և հարկաւոր տարակուսանաց
 մեծամեծաց պաշարմամբ ըմբռնեալ,
 ոչ գիտեմ զինչ արարից . զի ամօթ
 երեսաց իմոց ծածկեաց զիս , իւրն-
 դրել յառատ մարդասիրութենէ
 քումմէ քաւութիւն և ողորմութի .
 ինչթ իսլճի ստգտանաց սրտի իմոյ
 աներկբայ կարծեօք ընդոստուցանէ
 զիս 'ի զանգիտութիւն , և հեղձնուն
 միտք իմ 'ի գթուարին և 'ի ծանրա-
 գոյն անսուտ վկայութեանց աստի :
 Եւ արդ առ ո՞ ապաւինեալ գիմե-
 ցից , կամ ո՞ միջնորդեսցէ ինձ
 վստահութեամբ հաշտեցուցանել
 զանցասումնն և զառանց բարկու-
 թեան քաղցր կամս քո . այլ զքոյ՝
 ինքն զբնութեան քո անբաւելի մե-
 ծութիւն , և անիմանալի հեղութիւն

զմտաւ ածեալ, ծանեայ ճշմարտա-
 պէս միջնորդ հաշտութեան և քա-
 լութեան մեղաւորաց, բարեխօս և
 և սուիչ բարեաց, դատաւոր և ա-
 ղերսօղ, այլ և պարտաւորիչ և ա-
 զատարար. արդարութեամբ և իրա-
 ւամբ քո ողորմած, բարերար բա-
 րեաց, և կոչօղ մեղաւորաց. առող-
 ջութեան ողջոց պարգեւիչ և պա-
 հապան, և հիւանդութեւ ախտացե-
 լոց բժիշկ անկաշառ. երկեւղածաց
 քոց անմարտնչելի զօրութիւն, և
 տկարացելոցն ՚ի ստամբակութեան
 անառակութենէ՝ ոյժ և նեցուկ
 հաստատութեան. անկեւոց յա-
 րութիւն, կապեւոց ամբութիւն
 անվթար. անճառից բարեաց համ-
 բարակ, և պարգեւաբաշխ յորդ և
 անհուն առատութեամբ. կուրաց և
 խաւարելոց լոյս մեծ, աչից և տե-
 սանողաց արարիչ և նախախնամող.
 առ քեզ անկանելով դիմեցից, ըզ-
 քեզ կոչեցից, քեւ ապրեցայց, որ
 բոց հայր և դատաւոր այրեաց :
 Փրկեա զիս յոսոխէն իմմէ, զգե-
 րութիւն իմ դարձո հզօրդ. զպա-

րաւանգս կապանաց նորա քակեա
 յինէն , որ զՂազար կոչեցեր և հա-
 ներ 'ի դժոխոց , և զապականութիւն
 մարմնոյ նորա լուծեր իշխանու-
 թեամբ . հան և զիս 'ի դբոյ տառա-
 պանաց անօրէնութեան իմոյ . զնե-
 խութիւն վերաց հոգւոյ իմոյ բժըշ-
 կեա . զծանրութիւն մեղաց իմոց՝
 որով հեղձան կեանք իմ և փախեան
 յինէն , 'ի բաց շարժեալ ընկեա .
 այսրէն վերստին զկեանսն շնոր-
 հեա կենդանութիւնդ և կենարար .
 հերձ զվիշապին կլանողի որովայն ,
 որ զբռամբ ածէր զնոյն ինքն . և
 զիս կորզեալ արտաքս ձգեա 'ի խո-
 րոց անդնդոց , յոր ընկեցայ կամօք
 իմովք . դարձն զիս Փրկիչ , և 'ի միջոյ
 ժանեաց գազանին զերծուսցես զիս
 'ի բաց . ապրեցո յոյս լքելոց , ա-
 պաւէն տարակուսելոց , Քրիստոս
 Աստուած իմ . մի վերջանար յայ-
 ցելութենէ կորուսեալ ծառայի-
 քո . յիշեա զմարդեղութիւն քո
 որ յաղագս իմ . յիշեա զսուրբ
 չարչարանս քո , զհեղումն պատուա-
 կան և աստուածային արեան քո ,

միանգամայն և զորս յանձն առեր
 գործել և կրել վասն թշուառացե-
 լոցս 'ի բանսարկուին մախանաց , և
 դասապարտելոց մահու՝ 'ի քէն տա-
 ըագիր եղելոց . և մի դարձուցաներ
 զերեսս քո յինէն , զի նեղեալ եմ
 ես՝ վազվազակի լուր ինձ տէր . շա-
 հեսցին և բազումք՝ որոց փրկու-
 թեան ոչ իցէ յոյս , տեսանելով յիս
 զողորմութիւն քո քաջալերեսցին
 յուսով 'ի քեզ . քանզի և վասն
 միոյ որ ասպաշխարիցէ , գիտեմ և
 հաւատամ ուրախանալ քեզ . մի
 յիմում կորստեան յանդարձութե-
 նէ՝ յարեսցի տրտմութիւն 'ի բնու-
 թիւնդ խնդութեան անճառելոյ .
 յինէն ինչ ոչ 'ի բարեաց վճարի .
 վասն զի դժնեայ և չար սովորու-
 թեամբ օտարացուցի զիշխանականն
 'ի բարիոք խորհրդոց , որում և ըզ-
 գայութիւնք հանդերձ մարմնով հե-
 տեւեալ՝ եղեն գահավէժ : Գուկա-
 տարեա յիս զհաճելին քեզ տալով
 մտաց իմոց իմաստս և խորհուրդս
 լուսաւորս և բարիս , և զգայու-
 թեանց իմոց սանձս համեստութեան

և ամփոփման . լուծութեան մար-
 մնոյ իմոյ՝ զօրութիւն առաքինի և
 քաջ . և յամենայն որ յիս ունակու-
 թիւն , փոխադրութիւն ամենակա-
 տար . զի քեզ կարելի և գիւրադէս
 յոյժ են ամենայն բարեաց տուչու-
 թիւնք . և ես խոստովան եղէ և լի-
 նիմ՝ զանձին տկարութիւն : Ի կա-
 մակարութենէ մի յաղթեցէ եկա-
 մուտն՝ այլ բնաւորականն . մի չարին
 սերմանեալ տրամադրութիւնն , այլ
 եդեալն՝ ի քէն հաճելի և բարիոք
 զօրութիւնն . զսրտկերին շնորհ՝ վե-
 ըրստին ծաղկեցուցես յիս , և զիշ-
 խանականն դարձեալ ճոխութիւն՝
 ՚ի վերայ գազանական և անասնային
 ախտից պարգեւեցես ինձ յամե-
 նայնի բաւականդ և հզօր . դարձո
 ինձ զկապուտն՝ քոյին պարգեւքն .
 մի թշնամին տկար՝ քոյոցն պարծես-
 ցի յափշտակութեամբք . ծանիցէ
 զզօրութիւն քո , որպէս ծանեաւն .
 զարհուրեցի ՚ի բարձրացեալ բազ-
 կէ քումմէ , ըստ որում և տեղեակն
 իսկ է . անամօթն սրտկառեցէ ,
 որպէս և ամաչեացն . զի զընդհան-

րական փրկութիւնն տեսցէ և յիս
 յատկապէս . մի յաղաքս հասարակին
 և եթ , այլ և վասն մասնաւորիս
 հասցեն նմա կորանք . որպէս զի մի
 համարեսցի չարն փոյթ քեզ շքո-
 լորէն լինելն , իսկ զմասանցն ոչ
 բնաւ . այլ զի գիտասցէ ամենայն
 ուրեք և յամենայն ժամանակի որոց
 խնդրենն զքեզ լինել փրկիչ քեզ
 անձառելի հոգաբարձութեամբ .
 վերաւորեսցի զանողջանալին , և ՚ի
 միում միայն զմեծութիւն քաղցրու-
 թեան գթոց քոց հայելով սպա-
 ռեսցի որպէս ՚ի հուր մում : Արդ
 յամենայնի երկայնամիտք և անո-
 խակալք , և ընդունող հայցուածոց
 մեղաւորաց դարձելոց առ քեզ , մի
 անտես առներ զիս , և զբանս աղա-
 չանաց իմոց . այլ տուր ինձ զխրն
 դրուածս մաղթանացս այսոցիկ , զի
 և ես ողորմութեամբ քով արժանի
 եղէց ընդ կատարեալ ծառայս քո
 փառաւորել զքեզ ընդ հօր և ընդ
 հոգւոյդ սրբոյ . այժմ և միշտ և
 յաւիտեանս յաւիտենից . ամէն :

ԻԱ.

Մաղբանք

ԱՌ ՀԱՅՐՆ ԵՐԿԵԱՒՈՐ

ՀԱՅՐ ուսուցեալ ասել, զիւրն
ըստ ճշմարտութեան ծնող զեր-
կնաւորն, և էապէս մարդասիրի
փրկչին և տեառն. ամաչեմ ակն-
կորեալ, զանգիտեմ անուանել և
կարգալ, մտօք և սրաիւ տաղնա-
պիմ զարհուրեալ, պասանձեալ
կարկին շրթունքս և չիշխեմ արձա-
կել զմեծապատուութեան ինձ բար-
բառ զամենատարփիկն գերաշխար-
հեաց, զցուցակ անճառելոյ մար-
դասիրութեան. զոր լուեալ գերա-
մաքուր և փաղփուն անձին է և ան-
ապական մարմնոյ շրթանց: Նկուն
հակառակորդն լինի զըմարեալ ՚ի
ձայնէն և յանուանն զօրութենէ.
և դասք ապստամբութեան նորա

սպասաւորք՝ մոլին փախստեայք ՚ի
 հեռաստան անբաւ . և զինորդ ոչ .
 քանզի մում անկեալ ՚ի հնոց ճո-
 ղոպրել կամ զբնութիւն սլահել
 զգոյութեանն իւրոյ անասն և ան-
 ծորելն՝ ոչ կալցի զօրութիւն : Բայց
 ես վասն զի կորուսի զզարգուն այն-
 միկ տեսիլ փառաց և ասարկու-
 թեան , իշխել զձայնին սլայմանաց
 շրշունչ դանդաղիմ ճշմարտապէս .
 բաղձամ մտօք , այլ կասկածեմ
 յանմաքրութենէ ոգւոյս . լինիմ
 բնաւորապէս ջեռեալ երանելի անձ
 կոմն , այլ սլատկառանացն անջրպե-
 տութեանն խորոցն մղեալ՝ նահանջէ
 ՚ի վերջին տեղի զանմաքրապէս նուի-
 բողաց բարեձայնութիւն : Եւ սքան-
 չելի արդարեւ բարբառ . մատչել
 յօժարեմ սրտի գեղձամամբ , և խրղ-
 ճի մտացս սլարաւանդեալ , և հա-
 մարեալ ոչ չափաւորապէս՝ ան-
 դրէն ձգեալ յետս լինելով :

Ո՛վ չարեացս , զինչ կրեցի . կամ
 զարդարն ասել , որպիսի խորխորաւ
 յօժարեալ կազմեցի անձին , յորոց
 բարութեանց զլս ինքն կողոպտեալ

զրկեցի : Ո՛վ ԹշուառուԹեանս . ո՛
 զանասելի կորուստ ինձ ողբասցէ .
 զի՛արդ կարացից բանիւք շրԹանց
 յանդիման զինէն ամբաստանու-
 Թեանս կացուցանել ծանրուԹիւն .
 ո՛ր արդեւք բաւեսցէ մատեան քար
 տի ընդունել զբողոք այսպիսոյ օսո-
 խուԹեան և դատախազանաց . և ե-
 րանի Թէ գրել զամենայն ոչ ինչ
 Թերեալ որքան ինչ զինէն լինէր ու-
 նել այժմ՝ առաջի , և տալ ՚ի ձեռս
 դատաւորին արտասուաԹոր աջօք և
 բեկեալ անձամբ . գիտեմ զնա մար-
 դասէր , ճանաչեմ քաջ զգԹու-
 Թեան նորա զանգունդս , զառ դար-
 ձեալան ՚ի մեղաց՝ սրտիւ անոխակա-
 լուԹիւն և քաղցրուԹիւն վաստա-
 կուԹեան մեղանացն գրոյն : Խո-
 նարհէր Թերեւս յաղագս բանա-
 կանին և ընտանւոյ ինքեան հաշտա-
 կանին քաղցրուԹեան՝ որ զգոր-
 ծով ուսեալ իմ զանքէն և զան-
 օխակալուԹեան նորա բարերա-
 րուԹիւն : ՓառատրուԹեան նմա՝
 պատկանաւորացն տեղոյ արժանի
 երբէք՝ Թէպէտ հազիւ կամ անա-

գան լինէր : Բայց ինձ ո՞ առ այսօր
 .քիկ միջնորդ , ո՞ աղաչող վասն իմ .
 .քանզի բարեկամացուցի և ոչ զոք
 'ի սրբոցն և յանարատիցն զնոցայն
 խոկալով . և է գթութիւն սիրոյ՝ առ
 համախոհս 'ի մարդկանէ բնաբար
 իմն ունակացեալ :

Եւ արդ զինչ ապաւինութեան
 օրինակ , կամ գործել հնարաւոր
 զինչ ինձ , ոչ գիտեմ . ըմբռնեալ
 եմ խաւարաւ տարակուսանաց ,
 շուրջ հայելով 'ի բոլոր կողմանս
 'ի բնութենէ ծնելոյ՝ խնդրող զոք
 ոչ անձին իմոյ գտանեմ . զի եթէ
 ոչ ես ինքն ողորմեցայց իմում
 չարաբաղդի գլխոյ , ո՞ յայլոց
 գթալ խոնարհեցի յիս : Չկա-
 րեմ պատճառանս հնարից գիւ-
 րաւ գտանել 'ի համար սրատաս-
 խանուոյ թագաւորին , յորում պա-
 հանջիցիմ աւուր զերկայնամտու-
 թիւն նորա . ոչ ապաշխարութեան
 ինձ , այլ բարկութեան կամեցայ
 լինել առիթ . քանզի խստացեալ
 սրտիւ ոչ 'ի քաղցրութեանն վայե-
 լեցի գանձելով զփրկութիւն 'ի

ձեռն զղջման արտասուեաց . ոչ փա-
 խեայ 'ի գործոց տղմաճայնաց , ոչ
 զանհնարինն զմտաւ ածեալ սովոյ
 ողոզականս : Դիմեցի առ հայր , և
 զանբաւ նորա քաղցրութիւնն կա-
 լայ ջատագով անձին . զրկեալս յո-
 ղորմութենէ նշխարէ , թէպէտ և
 զանմեղութիւն ոչ պահեցի և զսըր-
 տահաճութիւն բարեսիրի հօրն : Եւ
 որում կեալն սիրելի է ամենեցուն
 և 'ի գիտութիւն գալ ճշմարտու-
 թեանն , պարտ էր գոնէ ստահակին
 ինձ նմանել որդւոյ : Մի արդեւք
 յիշեաց ինչ ամենառատն զառաջ-
 նոյ անզգամութեանն զսխալանացն
 սաստկութիւն 'ի դարձին վերստին
 առ ինքն . միթէ գարչեցաւ 'ի տգե-
 ղութենէ հոգւոյն մաքուրն յամե-
 նայնի և գերազանցեալն սրբու-
 թեամբ ծայրագունիւ . միթէ ան-
 սաց 'ի կատարումն գալ գործել
 զոր ինչ խորհեցաւ թշուառացեալ
 որդին . ոչ 'ի սրտին հայելով ախոր-
 թակս միայն՝ արար մոռացումն ա-
 պիրատութեան . ոչ իւրով բա-
 ղում գթութեամբն ընթացաւ ընդ

առաջ որպէս բարեգործի ումեք
 որդւոյ 'ի սկզբանէ, նա եւս առա-
 ւել քան այնպիսումն, որ փափա-
 քող կենդանութեան մեռելոյ և
 գիւտի կորուսելոյ: Ասան որոյ ա-
 ռաքումն Միաժնին 'ի մարդեղու-
 թիւն, զուգագունին որդւոյ սիրե-
 լոյ և հնազանդութիւն խոնարհու-
 թեան, ամենայնիւ հաւասարու-
 թիւն մեզ առանց մեղաց, անչար-
 չարականին էութեանն չարչարանք
 մարմնով, և անմահին մեռելութիւն
 յաղագս մերոյ կենդանութեան:
 Սա եկն կոչել ոչ զարդարս այլ զմե-
 ղաւորս յապաշխարութիւն. բժըշ-
 կել ոչ զառողջս, այլ զախտաժէտս
 հիւանդութեամբ չարութեանն. 'ի
 բաց ընկենուլ զճանրութիւն բե-
 ռանց անօրէնութեան քան զգլուխ
 բարձրացելոյ. զայնորիկ կրողաց
 զլքեալս աշխատութեամբ հանգու-
 ցանել:

Արդ յիրաւի որ զայսոսիկ 'ի
 ձեռն Որդւոյն Ճշմարտի և միայնոյ
 Մատակարարեաց, անկշռելի գլթու-
 թեամբ գիրկս արկանէր զերբեմն

ապստամբեցելոյ որդւոյն պարանո-
 ցաւն , համբուրէր վասն կարօտու-
 թեանն զտարածամ անդրէն դար-
 ձեալ որդին . զի թէպէտ և անա-
 դան , սակայն ոչ անարժան գովու-
 թեամբ . վասն որոյ և մերկութիւն
 նշաւակութեանն ոչ տերեւով թը-
 ղենւոյ , այլ գեղեցիկ պատմուճա-
 նաւ լինէր զգեցեալ . զոր և ունէր
 խի նախ քան զօտարանալն 'ի հայ-
 րենի ժառանգութենէն . և զբո-
 կութիւն գարշատարացն տուեալ 'ի
 վիշապին կամակորի խածումն , ամ-
 րացուցանէր վերստին խորհրդական
 կօշկօք . զուարճակից առնէր զիմա-
 նալի հոգիսն իւրոյ մարդասիրական
 ուրախութեանն . երիցուն աղերսէր
 որդւոյ արտաքս լինել նախանձու և
 կարծեաց անպատուութեան ան-
 ձին . զանճառելին առաջի արկանէր
 պատճառ ցնծութեան . և եթէ ըն-
 դէր պարարակն զենաւ զուարակ .
 վասն զի եղբայր է , ասէ , կենդա-
 նացեալ և գտեալ 'ի մահուանէ . մի
 զանպարտ զբնութեանդ խորհելով
 ասրազգած լինիս : Իսկ ես կուրա-

ցեալ անբաւ յանցաւորութեամբ
մեղանչականութեանն, յայն ամե-
նայն ոչ հայեցայ դառնալ՝ ուստի
մերժեցայն անձամբ առ խաղաղա-
կան հեշտասիրութիւնն. այլ փո-
խանակ վերստին ուղղութեան և ա-
սլաշաւանաց ոչ գադարեմ յոտնա-
ռութենէ դայթման և 'ի դլորու-
թենէ չարեաց մեծամեծաց, և ան-
դրէն դառնալով 'ի փոխած չարու-
թեանն, լինիմ ատելի մանաւանդ-
քան թէ ողորմելի: Ի ձեռն խոս-
տովանութեան զմեղսն և ոչ թաքու-
ցանելոյ թուիմ փախչել 'ի նոցանէ
և 'ի բաց դառնալ. իսկ զնովիմք զա-
ռածանելով յաճախապէս հատա-
նեմ 'ի վերայ անձին զվճիռ յաւի-
տենական պատուհասին. գրեմ ին-
ձէն զինքենէ ամբաստանութիւն.
զմին որպէս զատեցողի մեկաց 'ի
ձեռն խոստովանութեանն. իսկ ըզ-
միւսն որպէս սիրողի զնոյն և կարի-
քաջ յաղագս ոչ երբէք առնելոյ
զվախճան 'ի խորխորաան սողոսկե-
լոյ կորստեան և խաւարի. զմին յաչս
և յականջս մարդկան, զմիւսն ա-

ուաջի ահարկու և արդար դատաւո-
րին . և լինի որքան յիրաց անտի գոյ ,
և գէս է ուսանել . յինն կեղծա-
ւորական ձեւով պաճուճեալ . ապա
եթէ ոչ , հիմ որպէս զբարեոք սի-
րելեալ գիրկս արկանեմ . ընդէր
թշնամանեմ իբրեւ զգաւող չարա-
չար և նենգիչ , և խանդազատիմ որ-
պէս զպատճառաւ բարութեան .
զմէ՞ լինիմ ոսոխ որպէս զըկեալ
յանիրաւէ . բայց միւսն ճշմարտու-
թեամբ լինի արձանս գրեալ :

Եւ արդ զինչ գործեցից , և ո՞ր
հնար իցէ փրկութեան . քանզի տե-
սանեմ զիս ինքն ճանապարհաւ
կենաց 'ի մահու իջեալ յատակս .
որով կարծեմն ապրել ըստ յոլովից
անձանց՝ շահել և ոչ ինչ : Այլ հա-
կառակ նմին առաւել եւս մեծա-
ցուցանել 'ի վերայ իմ սպառնացե-
լոցն տանջանացն արհաւիրս . վասն
զի խոստացայ բազում անգամ զըլ-
ջանալ , զի զայս լինել՝ խոստովա-
նելն զեկուցանէր , և ոչ բնաւ պը-
տուղ արժանի ապաշխարութեան
սխորժեցուցանել Աստուծոյ : Սա-

կայն լինէր և այն ոչ կարի ճշմարտու-
թեամբ, որպէս վայել էր բժշկէն
կամողաց, յայտնել բժշկաց զխ-
տիցն դաժանութիւնս և յուլովու-
թիւն . այլ պատրուակեալ իմն բար-
րանօք ամօթոյ, կամ զարդարն ա-
սել կեղծաւորութեամբ՝ ամբար-
տաւանութեանն վարագուրաւ .
այլ և սնապարծական փառախնդ-
րութեամբ առ ՚ի մարդկանէ չերե-
ւել դարչելի զթարախ այտուցեալ
վիրացն յայտնապէս առ մարդիկ
առանց ամօթոյ ցուցանելով :

Ոչ սուգ զգեցայ զի մխիթարեցայց .
ոչ աղքատութիւն՝ մխիթարութիւն
հոգւոյ, ոչ սրբութիւն սրտի, ոչ
հեղութիւն առ եղբարս իմ կամ
թշնամանիչս, ոչ հալածանս յանձն
առի յաղագս արդարութեան՝ որոց
է արքայութիւնն երկնից . ոչ նա-
խատանս և չարաբանութիւն վասն
սիրոյն տեառն . ոչ ատելութիւն
յաղագս այնորիկ որ ատեցաւն վասն
իմ յատելեացն բարոյ . ոչ քաղցեայ
և ոչ ծարաւեցայ արդարութեամբ՝
գտանել յագուրդ ՚ի տեառնէ . ոչ

Ետու փոխ աղքատին . ոչ ողորմե-
 ցայ զի գտայց փոխարէն . ոչ զթըշ-
 նամին քաղցեալ և ծարաւի՝ կերա-
 կրեցի : Ոչ բրդեցի կարօտելոյն ըզ-
 հացն իմ , կամ զմերկն զգեցուցի ,
 զանտունն ոչ մուծի ընդ յարկաւ
 գերանաց իմոց . ՚ի վերայ նեղաց և
 լկողաց աղօթս ոչ մատուցի , և
 ոչ ապտակողին մատուցի զապրեալ
 ծնօտն : Յանցականին և սարտակա-
 նին ոչ թողի ՚ի սրտէ , զի գտայց թու-
 դուծիւն . ոչ խոնարհեցայ զի բարձ-
 րացայց . ոչ զփառս արհամարհեցի
 մարդկայինս , վասն ՚ի միոյն խըն-
 դրելոյ փառաց : Ընդ վարողին ոչ
 գնացի և ոչ զմողոնն . ոչ գաստիա-
 րակեցի զգայարանս և ոչ զմի , և ոչ
 զմիտս ինքն կամ զշունչս . նուաւ ոչ
 եղէ վշտակից որոց ՚ի վեշտս , կամ
 ընդ խնդացեալն խնդացի . ոչ հա-
 տուցի վարձս վարձականի , ոչ ժուժ-
 կալեցի լուտալոյ և այսպանուծեան
 ուրուք . ոչ անվէհեր երբէք եղէ
 ՚ի գործ արժանաւոր փուծոյ . և
 միանգամայն ասել ՚ի հրամանաց
 Աստուծոյ՝ ոչ գիտեմ եթէ վճա-

րեցի ըստ արժանի . և 'ի հրաժարե-
լեացն ոչ 'ի բաց դարձայ ախորժա-
կօք մտաց . վասն զի 'ի չարեաց ոչ
կամեցայ տղայանալ և բարութեամբ
լինել կատարեալ :

Եւ արդ գուցէ՞ արդեւք ինձ
յոյս թողութեան , կամ գթասցի՞
յիս ակն տեսողին ամենայնի , կամ
թէ արասցէ՞ մոռացումն այնքանոյ
կամաւորի անօրէնութեան գոր-
ծոյ . կամ լինիցի՞ տեղի աղաղակի
իմոյ առաջի մարդասիրին յորժամ
չնորհիցի ինձ առ նա դառնալ .
եթէ ոչ զայրասցի 'ի վերայ այնր՝
զի յետ բազում անգամ գտանել
առ 'ի նմանէ ողորմութիւն և քա-
ւութիւն , ոչ խորչեցայ 'ի չա-
րեաց : Զարհուրեալեմ և երկնչիմ
զմտաւ ածելով զմեղացն բազմու-
թիւն և զծանրութիւն . գիտեմ զի
մեծ է ողորմութեամբ , այլանհա-
զանդութեան իմոյ յանգգնութիւն
զանգիտեցուցանէ զհոգւոյս գի-
տակցութիւն : Հաւատամ զի չիք
սահման և չափ գթութեան նորա
անճառելոյ . բայց վասն զի ոչ

դոյզն մի ապաշխարեցի , միձկիմ
 յերկեւղէ անաչառու թեանն : Ա-
 ւաղ կարգամ անձին խմոյ հանապազ,
 սակայն ոչ դադարիմ խորհել և
 գործել զաւաղականն , զեղկու-
 թեան արժանաւորսն . զըջանամ
 մտօք խուն մի որքան և ոչ վարկա-
 նելի , այլ զերկայնութիւն աւուրցն
 ժամանակաց ծախեցի և ծախեմ
 յունայնութեան և չարութեան
 վաստակս . նախատեմ զանձն յա-
 ղադս աղտեղութեան և տգեղու-
 թեան , և դառնամ շաղախեմ վնաս
 տղմով մեղաց . առաւել քան որ-
 չափն էր՝ զմտաւ ածեմ թէ անհուն
 են խորք բարերարութեանն Աստու-
 ծոյ . և զի ոչ արտասուեցի առաջի
 նորա մասնաւորիլ և ինձ , կասկա-
 ծեմ յայնմ աւուր դարձուցանել
 զերեսս . գոչեմ յայտնասպէս ե-
 թէ այսպէս սիրեաց Աստուած զաշ-
 խարհս մինչեւ տալ զՈրդին իւր
 միածին : Բայց վասն զի անարժան
 երախտեացն վարեցայ կենօք , յի-
 շեմ զչարչարանս բանին Աստուծոյ
 մարմնացելոյ յաղադս մարդկան

օգտի . բայց զի վերջացեալ ամենեւին գտայ 'ի խաչակիրն լինելոյ հրամանաց՝ որք ընդ շաւիղս նորա ախորժեն գնալ, անյոյս 'ի փրկութենէ լինիմ գեհէնոյն : Սակայն ապաստան եղեալ յանպատմելի նորա գթութիւնն, թէպէտ և մեղանչել հանապազ ոչ դադարեմ, և ոչ զողորմութիւնն խնդրել լուեցից . խոստովան լինել նմա զյանցանացն բազմութիւն, որ տայ ամենայնի առատապէս և ոչ նախատէ . որում պատիւ և փառք յաւիտեանս . ամէն :

ԻԲ.

Բանք մաղրանաց

ԱՌ ՍՈՒՐԲ ԿՈՑՄՆ ՄԱՐԻԱՄ

ԱՄՏՈՒԱԾԱԾԻՆ

ՃՆՈՒՆԴ Երկրածնին , և ծնող
զամենեսեան ծնողի . կուսուլթեամբ
մայր , և մայր գուլով կոյս ըստ ճըշ-
մարտուլթեան . երկոքումբք մի այ-
սոքիւք և եղեալ և անուանեալ . գոր-
ծոյ հրաշափառագունի սկիզբն և
կամ կատարած , ըստ որում է իրին
անշուշտ վկայուլթիւն : Բնուլթեանս
պտուղ սքանչելի , և արմատ նորըն-
ծայ , և յոքնազան առաքինու-
լթեամբ՝ մի և միայնակ 'ի բազմու-
լթեան . յոլով բնուլթեամբ առանձ-
նացեալ , և 'ի բազմուլթեան մի տե-
սեալ , և իմացեալ հասարակ և որիշ-
զատուցեալ և ոչ մեկուսեալ . մին

աստուածային նորագործութեամբ,
 և միւսն հաղորդութեամբ ընտանե-
 գունի բնութեան. շաղկապ՝ որոց
 անբաւ է մեկուսութիւն. անխառ-
 նելի բնութեանց խառնումն. ան-
 բաւելոյն բովանդակութիւն, և պա-
 րագրութիւն անպարագրականի է-
 ութեան. սկիզբն անսկամանն, և
 անժամանակէին սահման ժամանա-
 կական. բերողին զամենայն բերող
 'ի քեզ՝ նորին բաւականագործու-
 թեամբ: Հայեացք քաղցր 'ի բնու-
 թիւնս՝ յորմէ ընտրեցար միայն
 լինել գերագոյն քան զբովանդակ
 զարմատս, և զշառաւեղեալս ան-
 դուստ. ոչ ումեք 'ի միջնոց զուգա-
 դասական ունեւոյ՛ պատիւ և փառս
 մեծութեանն. և քան զորս զկնի՛
 թէ և դէսլ լինիցի երեւել սքանչե-
 լի, որ չափաւորապէս եւս անդր
 բնաւից նմին հաղորդեցելոց բնու-
 թեան: Գթա որպէս մայր մեծին
 ողորմութեամբ, որ զՀօրն ունի
 խնամասիրութիւն և բարեգթու-
 թիւն. նմանեա խոնարհութեան
 նորա յաղագս տարագրելոց 'ի բա-

րութենէ ազգի մարդկան ժողովըր
 դոց . մի անտես առներ զաղաչողս
 սրբոյ և մշանջենաւորի կուսու-
 թեան քո , որպէս մօր Աստուծոյ 'ի
 ձեռն բարեխօսութեան , և ընդու-
 նելի քոց պաղատանաց առ նոյն
 ինքն Երրորդութիւնն սուրբ : Կան-
 գնեսցես զգլորումն մեր , ուղիղ ա-
 րասցես զչաւեղս ոտից մերոց 'ի ճա-
 նասպարհ արքունի . զմուտրութիւն
 մեր դարձուսցես գեղեցիկ և քաղցր
 գաւազանաւ հովուութեան Որդւոց
 քո միածնի . գազանք ասլականիչք
 հեռասցին 'ի հօտէ նորա . մի կը-
 ուեսցին վէրք և որոտմունք չա-
 րութեան 'ի խաչինս արօտի նորա .
 իսկ ըմբռնմունք որսորդին և պա-
 րաւանդք որսացելոցն 'ի նմանէ
 քակտեսցին արագ արագ . միջնոր-
 դութեամբ աղօթից քոց գազանա-
 բեկն բժշկեսցի . փութանակի յա-
 ղագս քո գացի կորուսեալն . ախ-
 տաժեան բազմատեսակ հիւանդու-
 թեամբ և վերօք՝ ասլաքինեսցի .
 խաւար ոգւոց մերոց փախիցէ . աչք
 մեր տեսցեն համարձակասէս զա-

մենալոյս ճառագայթս զառ 'ի քէն
 մարմնացելոյ Բանին : Խրատ ողոր-
 մութեան նորա զխլութիւն ական-
 ջաց մերոց իմանալեաց բժշկեսցէ .
 և յայտնի զգայարանաց մերոց ան-
 սահսպանութիւն՝ ընդ որ մտանէ
 մահ հանապազ յոգիս մեր , և յեր-
 կիր մարմնոյ մերոյ՝ փակեալ կըն-
 քեսցի : Ազաչեսցես նահանջել ա-
 բուէստիւ զօրութեան իւրոյ զան-
 կարգ ընթացից մերոց յանդգնու-
 թիւն . զի մի արտաքոյ բարեբախ-
 տիկ ասպարիսին խայտալով՝ ըստ
 օրինի ամէհեաց և խստերախաց վը-
 զանուտ այնոցիկ կենդանեաց լինի-
 ցիմք սպառաւէժք . յորս առաւել
 քան զամենեսեան զանձին իմոյ ան-
 կրթութիւն ըստ կամակորութեան
 տեսանեմ բերեալ անսպատեհա-
 պէս . սակայն 'ի քո յուսալով մար-
 դասիրական և անդառնալի աղօթդ
 առ Միածինն քո , եթէ միայն կա-
 մեսցիս , փրկութեան հանդիպել ոչ
 երկբայանամ : Գթասցիս 'ի վշտա-
 գին անձին իմոյ տարակուսանս . մի
 դարձուցաներ զերեսս քո յերկըր-

պագութենէ իմմէ առաջի քո . և մի վասն գարշագործութեան իմոյ զայրացեալ արձակեցես ունայնաձեռն զիս :

Ի լալ մատուցեալ եմ՝ առաջի քո սրբուհիդ . ողբոց իմոց և հառաչանաց բան՝ լսելի եղիցին յամենամաքութեանս քո . ընծայեցես քեւ յանձնէ քումմէ որդւոյ քում, և առցես ինձ սլարգեւս թողութեան . քանզի և նա իսկ բնաւին ոչ կամի զմա՛հ մեղաւորին , որպէս զգանան և զկեալ . և քեզ տուեալ է իշխանութիւն կեցուցանել միջնորդութեամբ աղօթից զգարձեալս՝ որպէս ծնողի զԱստուած : Յիշեա զպաաճառ խոնարհութեան նորա , յիշեա վասն որոյ եղեր և կոչեցար մայր անեղանելի բնութեանն . զոր լուարն իսկ յաւետարանչէ անտի քումմէ՛ ՚ի սպասաւորէ Աստուծոյ սրբոյ Գաբրիէլէ . Նա փրկեցէ ըզթողովուրդ իւր ՚ի մեղաց իւրոց . եթէ նա՛ զի փրկեալք լիցուք մարդիկ ընդ մեզօք գրաւեալք և դատասպարտեալք՝ հաճեցաւ լինել մարդ առ ՚ի

քէն , հաղորդ փրկութեան այնպիս
 ւոյ ամենասուրբդ՝ մի թէ ոչ եղիցես
 լինել , եթէ ոչ վասն մեր , սակայն
 վասն նորա : Եւ եթէ այս մաղթանք
 գուզնաքեայք և տարածամանք ոչ
 հաւանեցուսցեն զքեզ գթածդ ,
 խոնարհումն նորա հաւանեցուսցէ .
 աղքատութիւն մեծատանն որ վասն
 մեր , ամենամեծին փոքրկութիւն .
 նուաստութիւնն գերագոյին . լիոյն
 և ամենակատարին ըստ բնութեանն
 թափումն . և գլուխ ամենայնի՝ ան-
 չարչարելոյն չարչարանք , և մահ
 անմահին ըստ էութեան : Ոչ փոքր
 ինչ է այս պատճառ իրաց առ ՚ի
 հաւանեցուցանել զհեզութի քաղ-
 ցրութեան քո . պատկառելի է քան
 զամենայն դիմաց պատուականու-
 թիւն , և իմանալի եւս բնութեանն
 վերնոյ հրեշտակականի յոյժ ակնա-
 ծեղի : Ոչ զանձանօթէ քեզ խոր-
 հրդոյ կամ զիրաւորութենէ ինչ
 անգիտելոյ յանդգնաբար կամիմք
 լինել տեղեկացուցիչք . այլ զորոց
 սիրեսն ՚ի վեր քան զքան , և որ
 քեզն է նախածանօթագոյն քան

զամենայն ումեք 'ի նա հաւատացե-
լոց , ժտելով երկրորդիչք լինել
համարձակիմք . որպէս զի հարկա-
ւորեալ 'ի մեծութենէ անտի՝ որ
սկսաւն 'ի քէն՝ սքանչելոյ և անհա-
սականի , խոնարհեցիս առ նովաւ
առնուլ յանձն զաղաջանաց մերոց
խնդրուածս :

Նեղութիւնք և վիշտք և տառա-
պանք գտին զիս , ոչ տան պատահել
ինձ հանգստեան երբէք . սրտեցան
զինեւ երկունք մահու , քանզի որսալ
զիս մարգասսւանն 'ի սկզբանէ ոչ
գաղարէ . կազմեաց ոտից իմոց որո-
գայթս մահաբերս , և ըմբռնեաց
զիս թակարդօք անօրէնութեանն .
հեղձոյց 'ի գբի մեղաց զկեանս իմ .
ած խաւար 'ի վերայ երեսաց իմոց .
զխորամանկութեան իւրոյ նեաս
մութս տեղեաց յիս զօր ամենայն .
զերիկամունս անձին իմոյ և սիրտ
սլառձառ բարւոք կելոյ՝ խոցոտեաց
յանխնայ . կոխեաց զիս որպէս ըզ-
կաւ գռեհաց . զարիւն կենդանու-
թեան իմոյ քամեաց գործակցու-
թեամբ իմով . 'ի տղմի անօրէնու-

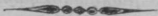
Թեան Թաթաւել զիս հանապազ և
 կոխել առ ոտս ոչ յագեցաւ . Թա-
 ղեցայ ընկղմեցայ՝ և ոչ եւս երե-
 ւիմ . եղեւ բաժին իմ խաւար , և
 ժառանգութիւն իմ կորուստ յա-
 ւիտենական . օտարացայ ստուգա-
 պէս ՚ի յուսոյ փրկութեան . էանց
 ժամանակ փրկութեան և ոչ դիտա-
 ցի . հնարից կելուրք վախճանեցաւ .
 ոչ է զօրութիւն յիս , և ոչ իմաս-
 տութիւն խորհել և գործել՝ որով
 տուեալ լինի կեանք . ամենայն ուս-
 տեք առաւելան ինձ տարակուսանք .
 սպառեցաւ ակնկալութիւն յուսոյ
 փրկութեան իմոյ . այլ և ամօթ ե-
 րեսաց իմոց ծածկեաց զիս յաղագս
 գործոց՝ արժանեաց ամօթոյ և
 սպառկառանաց . վարկանիմ փա-
 կեալ ինձ զգրուես մարդասիրու-
 Թեանն Աստուծոյ . եթէ մտից բա-
 խելով , կարծեմ աղխեալ և պըն-
 դեալ ՚ի վերայ իմ միայն զայնպիսոյ
 ընդարձակութեան մուտ . յանձն
 իմ տարակուսիմ վարանեալ , և ելս
 ինչ անհնարին այսր վտանգաւորու-
 Թեան ոչ կարեմ իմանալ կամ

գտանել . քանզի թէ ես ինձէն եղէ
մատնիչ անձին , ո՞ ինձ ոլորմեսցի .
և եթէ մատնեցի ախորժեւով զիս
ինքն 'ի կորուստ , ո՞ գթասցի խըն-
դրել և գտանել զիս . այլ գիտեմ
զի գիւրին և հնարաւոր քեզ այս-
պիսի անլուծանելոյ կապանաց լու-
ծումն :

Մայր Աստուծոյ Մարիամ կոյս
սուրբ , փրկութիւնասէր ամենե-
ցուն , ազատարար , հաշտեցուցիչ
Աստուծոյ , քաղցր առ ամենայն մե-
ղաւորս , գտիչ անձանց կորուսելոց ,
քաջայօժար 'ի մաղթանս վասն կե-
նաց՝ մեռելոց Աստուծոյ , կարկառ
զամենասուրբ ձեռն քո . ձգեա զիս 'ի
փրկութիւնաստուածընկալ խնդրուա-
ծովք սրբութե՛քո . 'ի խոշտանկեալ
վտանգէ աստի և 'ի տարակուսանաց
զերծո զիս . քաղցրացո զաղաչանս
յականջս միածնի Որդւոյ քո վասն
թշուառական անձին իմոյ . հաշտե-
ցո զբարերար և զմարդասէր Հայր
նորա ընդ բարկացուցանողի զնա՝
կորստականի անձին իմոյ . զողորմած
և քաղցր զամենասուրբ Հոգի նորա

ցածո 'ի ցասմանէ դառնացուցա-
 նողի զնա վարուց իմոց գժնդակու-
 թեամբ և դառնութեամբ . զտո-
 ունս մեղաց իմոց խզեա խնդրուա-
 ծովք առաջի աստուածութեան
 սրբոյ Երրորդութեանն , անցուցա-
 նել յինէն զդատաստան մահու յա-
 լիտենականի , զոր ետու ես ինքնին
 ձեռնագրել 'ի վերայ իմ : Ազաչեա
 սրբուհիդ , շեր ինձ պատճառ փր-
 կութեան և ազատութեան . տուր
 ինձ կեանս յԱստուծոյ , զի մի մե-
 ռայց , և ննջեցից զմշանջենաւորն
 մահ և ննջումն . այլ ընդ կենդա-
 նիսն յաւիտենից՝ Աստուծոյ կեն-
 դանւոյ և ճշմարտի ողորմութեամբ
 անոխակալութեան նորա և գթու-
 թեան արժանի եղէց տալ նմա օրհ-
 նութիւն և պատիւ զոր ունին .
 այժմ և միշտ , և յաւիտեանս յա-
 լիտենից . ամէն :

Buchleinband von
JOSEF ERDMANN
BONN, Dottendorferstr, 144